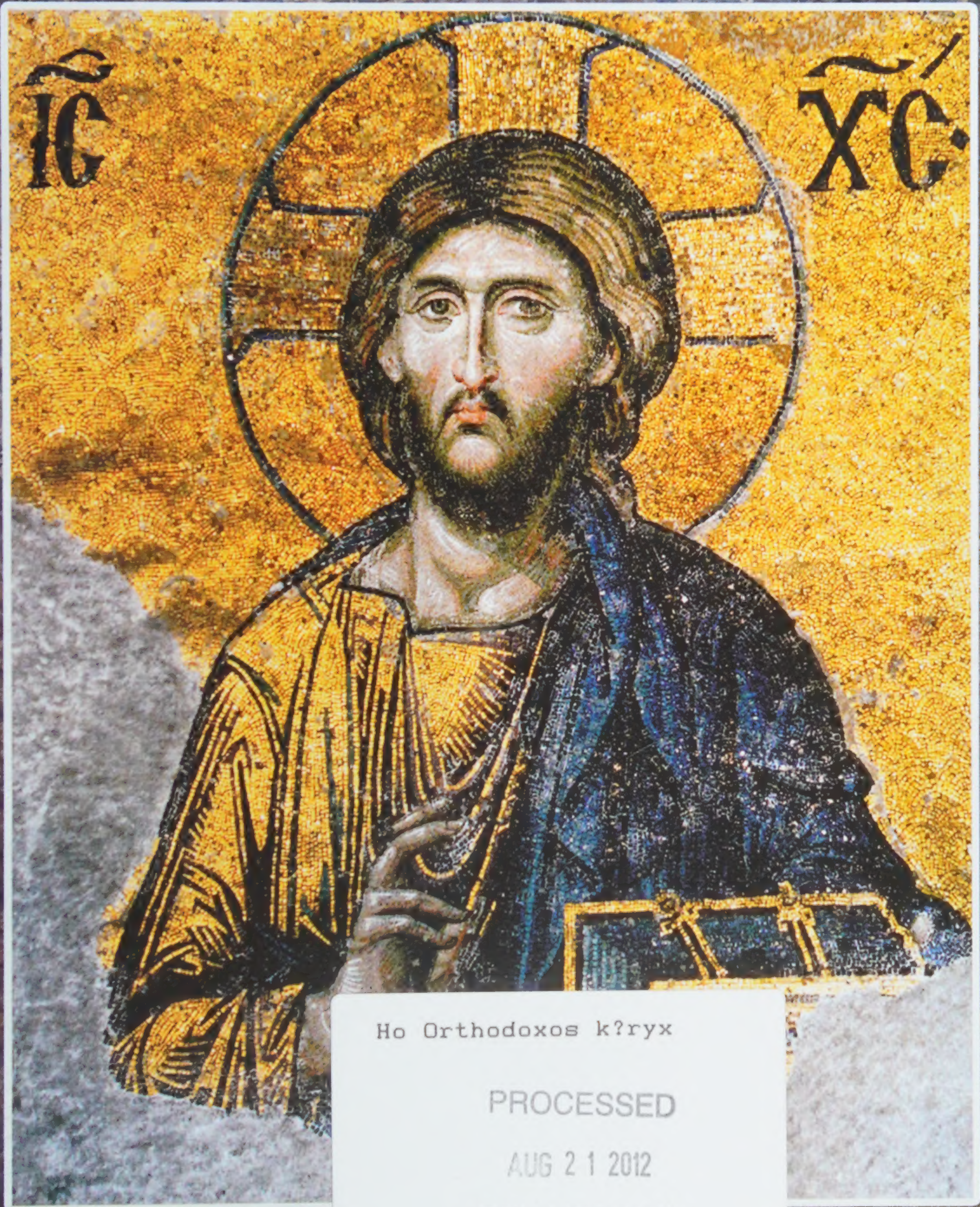
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2012 • ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 284-285

ORTHODOX HERALD

GREEK ORTHODOX ARCHDIOCESE OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

MAY - JUNE 2012 • ISSUE 284-285

Τα τραγικά γεγονότα Ιουλίου - Αυγούστου 1974

Ευλαβεστάτους Ιερείς και Διακόνους και Αξιοτίμους Προέδρους και τα Μέλη των Εκκλησιαστικών Επιτροπών, των Βοηθητικών Αδελφοτήτων και των Σχολικών Εφορειών των Κοινοτήτων, των Συλλόγων, Σωματείων και Οργανώσεων Ηνωμένου Βασιλείου και Ιρλανδίας και το Χριστεπώνυμο Πλήρωμα της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας.

Αγαπητοί μας εν Κυρίω,

Όπως για τα τελευταία 38 δίσεχτα χρόνια, έτσι κι εφέτος οι απανταχού της γης Έλληνες αναμιμνησκόμεθα με πόνο ψυχής τα θλιβερά και τόσο τραγικά γεγονότα του Ιουλίου και του Αυγούστου 1974, τα οποία είχαν αρχίσει με το πραγματικά άφρον εκείνο πραξικόπημα και κατέληξαν στην τουρκική εισβολή και την διά της βίας και εναντίον κάθε νόμιμης δικαιολογίας κατοχήν του ημίσεως σχεδόν των εδαφών της μαρτυρικής Μεγαλονήσου Κύπρου. Ταυτόχρονα δε και της απάνθρωπης εκδίωξης από τα σπίτια και τις περιουσίες τους διακοσίων και πλέον χιλιάδων Ελληνοκυπρίων, τους οποίους, τα στρατεύματα της εισβολής και της κατοχής, έχουν αναγκάσει να ζουν πρόσφυγες και να μην μπορούν να επιστρέψουν στις πατρογονικές τους εστίες.

Να θυμηθούμε, όμως, και να μην λησμονήσουμε ποτέ και τους χίλιους εξακόσιους και πλέον αγνοούμενούς μας, πολλοί από τους οποίους έχουν δολοφονηθεί και ταφεί, Κύριος οίδε πού, χωρίς προσευχή, νεκρώσιμη ακολουθία και συμπόνια. Εκατοντάδες δε είναι, επίσης, και οι πρόσφυγες, οι οποίοι δεν είχαν την τύχη να τους σκεπάσει το χώμα της πάτριας γης και έχουν αφήσει την τελευταία τους πνοή με τον ανεκπλήρωτο πόθο να επιστρέψουν στον τόπο που γεννήθηκαν και είδαν το φως του ηλίου για πρώτη φορά.

Όμως, δεν πρέπει, αγαπητοί αδελφοί και πατέρες, μόνο να μνημονεύουμε τα τραγικά εκείνα Γεγονότα του Ιουλίου-Αυγούστου 1974. Έχουμε ιερή υποχρέωση και καθήκον να καλλιεργούμε την συμφιλίωση, την συνεργασία, την ομοψυχία, την ομόνοια και την συναδέλφωση και μεταξύ μας και με τους εχθρούς και με τους φίλους μας.

Η Κύπρος θα βρει την ελευθερία και την επανένωσή της χάρη στο ήθος, την παιδεία, την γνήσια φιλοπατρία του Λαού της και την επιστροφή κι εμμονή όλων μας στην χριστιανική πίστη και την ελληνορθόδοξη παράδοσή μας. Η Εκκλησία και η Πολιτεία καλούνται να στηρίξουν τους θεσμούς, την οικογένεια, την δικαιοσύνη και την γνήσια, αληθινή φιλοπατρία μακριά από κάθε ιδεοληψία και φανατισμό. Η ελευθερία πάντοτε "μετριέται" όχι μόνο "με της καρδιάς το πύρωμα και με το αίμα", αλλά και με τον σεβασμό των συνανθρώπων μας και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με υψηλό αίσθημα ευθύνης και πλησμονής αρετής και ανθρωπιάς συνταιριασμένης με την απλότητα του βίου και την προστασία των αδυνάτων αδελφών μας, μακριά από την χλιδή, τον εύκολο και άδικο πλουτισμό και την ασυλλόγιστη σπατάλη που παρατηρείται δυστυχώς στις μέρες μας και από τους Άρχοντες και από τον Λαό. Έτσι κτίζονται οι προϋποθέσεις και ενισχύονται οι συνειδήσεις για την αποκατάσταση της ελευθερίας και της επανένωσης του μορασμένου Νησιού των Αγίων.

Γι' αυτό, στους Ιερούς μας Ναούς, αλλά και στα Σωματεία και τις Οργανώσεις μας, τα Σχολεία και τους Συλλόγους μας να οργανωθούν, όπως κάθε χρόνο, ειδικές εκδηλώσεις μνήμης και καταλλαγής, όπου να διατρανωθεί η στερρά μας θέληση για την απονομή, από τους ισχυρούς της γης, της δικαιοσύνης στον άδικα ταλαιπωρούμενο λαό μας.

Με ευλάβεια και ταπεινοφροσύνη να αναπεμφθούν δεήσεις και προσευχές και να τελεσθούν Ιερά Μνημόσυνα για τους πεσόντες, επωνύμους και ανωνύμους, και να αποφευχθούν οι ζημιογόνοι κομματικοί λόγοι και οι πικρές αναφορές για τα δικά μας λάθη, οι οποίες κακό πολύ, παρά καλό προξενούν στην μαρτυρική μας Κύπρο και την δίκαιη υπόθεσή της. Να μετάσχετε δε, επίσης, όλοι και όλες στις πανομογενειακές εκδηλώσεις φιλειρηνικής διαμαρτυρίας που, όπως κάθε χρόνο, οργανώνονται από την Εθνική Κυπριακή Ομοσπονδία, την Κυριακή 8 Ιουλίου, που αρχίζουν στις 3.00 μ.μ., και καταλήγουν στις 4.15 μ.μ, στην Πλατεία TRAFALGAR Λονδίνου, όπου θα ομιλήσει η Εξοχωτάτη Υπουργός Εσωτερικών Κύπρου κ. Ελένη Μαύρου.

Ευχόμεθα δε υγεία και δύναμη για να συνεχίσετε να αγωνίζεστε φιλειρηνικά, και με αδιάλειπτες προσευχές, να παρακαλείτε τον Χριστό για την επιστροφή στα σπίτια και τις περιουσίες μας, και διατελούμε μετά πολλής εν Κυρίω αγάπης και θερμών ευχών.

Λονδίνο, Ιούλιος 2012

Ο Θυατείρων και Μ. Β. Γρηγόριος

Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων
και Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος

Ὁμιλία τοῦ διακόνου Κωνσταντίνου Θεοχάρους, κατά τη χειροτονία του σε πρεσβύτερο, τήν Κυριακή τῶν Βαΐων, 8η Ἀπριλίου 2012

Θεοφιλέστατε, Πάτερ και Δέσποτα,

Σεβαστοί Πατέρες,

Ἀγαπητοί προέδροι και μέλη τῶν κοινοτικῶν συμβουλίων,

Λαέ τοῦ Θεοῦ εὐλογημένε,

Μοῦ εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ἐκφράσω τὰ συναισθήματα τά ὁποῖα διακατέχουν τό εἶναι μου καί πλημμυρίζουν τὴν ψυχή μου, αὐτὴν τὴν εὔσημη καί «φρικτὴ» ὥρα. Ἀπορῶ γιά τὴν ἄμετρη φιλανθρωπία καί εὔνοια τοῦ Θεοῦ πρός τό ταπεινό προσωπό μου. Αἶνο, δοξολογία καί εὐχαριστία ἀναπέμπω αὐτὴν τὴν ἱερή καί σπουδαία στιγμὴ πρός τόν Ἕνα καί Ἀληθινό Τριαδικό Θεό.

Ἀναλογιζόμενος τό μέγεθος καί τήν ἀξία τῆς Ἱερωσύνης ἡ ὕπαρξή μου παρουσιάζεται πολύ μικρή καί ἀδύναμη νά τή σηκώσει. Ἔχοντας πίστη ὅμως στήν ἀνεξιχνίαστο φιλανθρωπία καί οἰκονομία τοῦ Θεοῦ πιστεύω ὅτι ἡ δύναμη τῆς Θείας Χάριτος, ἡ ὁποία θεραπεύει τά ἀσθενῆ καί συμπληρώνει τά ἐλλείποντα θά μέ συνοδεύει στό ὑπόλοιπο τοῦ βίου μου.

Πέρασαν δύο χρόνια Θεοφιλέστατε, ἀπὸ τότε ποὺ μὲ εἰσαγάγετε στὸν ὠκεανὸ τῆς εἰδικῆς χάρης τῆς Ἱερωσύνης μέ τή χειροτονία μου σέ διάκονο καί σήμερα θὰ μὲ ὁδηγήσετε στὰ βάθη αὐτοῦ τοῦ ὠκεανοῦ, στὸ μυστήριο, στὸ θαῦμα, σὲ χώρους ποὺ ἡ κτιστὴ γλώσσα ἀδυνατεῖ νὰ περιγράψει, τήν ἄνοδό μου στό δεύτερο βαθμό.

Ἡ εἴσοδός μου στὸν κλῆρο ἔγινε τὴν 25η Μαρτίου τό 2010, ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Παναγίας καὶ τῆς Ἐθνικῆς παλιγγενεσίας τῆς μητρὸς Πατρίδος. Σήμερα ποὺ ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν πανηγυρική εἴσοδο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀρχίζει τὸ ἑκούσιο πάθος τοῦ Κυρίου, καλοῦμαι νὰ λάβω τὸ δεύτερο βαθμὸ τῆς Ἱεροσύνης καί νά συνεχίσω μέ ταπεινοφροσύνη καὶ ἱερό ζῆλο νά ὑπηρετῶ τόν Θεό στό πρόσωπο τοῦ συνανθρώπου μου.

Αὐτήν τή στιγμή ἡ σκέψη μου περιπλανιέται στά κατεχόμενα χωριά καί στίς πόλεις μας, στό Μαραθόβουνο, στήν Ἄσσια, στό Βαρῶσι καί σέ κάθε γωνιά τοῦ σκλαβωμένου νησιοῦ μας. Εἴθε ὁ Θεός νά χαρίσει τὴν ἐλευθερία τῆς Νήσου τῶν Ἁγίων τῶν ὁποίων ἐπικαλοῦμαι τίς πρεσβεῖες στό Θρόνο τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ.

Τό βλέμμα μου στρέφεται στήν Θριαμβεύουσα Ἐκκλησία, ὡς ἐλάχιστη ἔνδειξη εὐγνωμοσύνης στούς μακαριστούς καί εὐλαβεῖς κατά σάρκα κεκοιμημένους συγγενεῖς μου, ἀλλά καί σέ ὅσους ἄλλους ἀπελθόντες, οἱ ὁποῖοι μέ βοήθησαν μέ ὁποιοδήποτε τρόπο, κληρικούς καί λαϊκούς. Ἄς εἶναι ἡ μνήμη τους αἰωνία.

Αἰσθάνομαι ὑποχρέωση, κατὰ τὴν παροῦσα πανίερη στιγμὴ, νὰ ἀπευθύνω λόγια εὐχαριστίας καὶ ἀγάπης σέ ὅλα ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα, ἀπὸ τὴ γέννησή μου καί μέχρι σήμερον, στάθηκαν δίπλα μου καὶ μὲ βοήθησαν σὲ κάθε βῆμα τῆς ζωῆς μου.

Εὐχαριστῶ τοὺς γονεῖς μου, οἱ ὁποῖοι μοῦ χάρισαν, «τὸ ζῆν» καί μέ μεγάλωσαν μέ σοφία. Παρόλο πού μᾶς χωρίζουν βουνά καί Θάλασσα, αἰσθάνομαι συχνά οἱ προσευχές τους νά συνοδεύουν καί νά στηρίζουν τήν οἰκογένειά μου. Τά τέσσερα ἀδέλφια μου, τά ὁποῖα πάντα μᾶς περιβάλλουν μέ ξεχωριστή ἀγάπη καί τιμή. Τά πεθερικά μου καί τήν κουνιάδα μου, οἱ ὁποῖοι πάντα μέ τόν καλό τους λόγο μᾶς ἐνισχύουν καί μᾶς ἐνθαρρύνουν νά συνεχίζουμε τόν ἀγῶνα τόν καλό. Θά ἦταν παράλειψη νά μήν εὐχαριστήσω ὅλους τούς κατά σάρκα συγγενεῖς, παρόντες καί ἀπόντες γιά τό στενό δεσμό μας. Εἴμαστε εὐγνώμονες σέ ὅλους. Γνωρίζουμε ὅτι ἦταν δύσκολο σέ ἀρκετούς νά ταξιδέψουν. Ἡ παρουσία καί οἱ προσευχές τους ὅμως μᾶς συνοδεύουν νοερῶς.

Εὐγνώμονας εἶμαι πρός τή σύζυγο μου Μαρία, ἡ ὁποία μοῦ χάρισε τή χαριτωμένη κόρη μας Ἑλένη. Αὐτή ὡς ἄλλος Κυρηναῖος συμπορεύεται μαζί μου μὲ ὀρθόδοξη συναίσθηση καὶ ἀγωνίζεται νὰ διευκολύνει τὸ ἔργο μου.

Στούς κληρικούς τῆς κοινότητος ἀλλά καί σέ ὁλόκληρο τόν κλῆρο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐκφράζω ἔνθερμες εὐχαριστίες καί διαβεβαιώνω ὅτι θά προσπαθῶ μέ κουράγιο καί ὑπομονή πάντα γιά τήν ἀμέριστη συνεργασία μας. Δέν παραλείπω νά εὐχαριστήσω τό γραμματειακό καί διδακτικό προσωπικό, ἀλλά καί τίς διάφορες ἐπιτροπές τῆς κοινότητος γιά τήν ἀγάπη, τή συμπαράσταση καί πρόθυμη συνεργασία μας.

Θεοφιλέστατε, νὰ εὐχαριστήσω ἰδιαίτερα ἐσᾶς γιά τὴν ἀγάπη καὶ τὴ στοργὴ μέ τίς ὁποῖες περιβάλλετε τήν οἰκογένειά μου. Αὐτή μπορεῖ νά συγκριθεῖ μόνο μὲ τὴν πατρικὴ. Ἀπὸ τότε ποὺ ἀποφάσισα νά μεταναστεύσω στή γεραρά αὐτή χώρα μοῦ δίνετε συνεχῶς τίς πατρικές συμβουλές σας. Στό πρόσωπό σας βρήκαμε τὸν Πατέρα, τὸ Διδάσκαλο, τὸν Ἄνθρωπο μὲ τὴν καρδία γεμάτη καλωσύνη. Κατὰ τὴν διακονία μου κοντά σας, εἶχα τὴν εὐκαιρία καί εὐτυχία νὰ διδαχθῶ πολλά, συνειδητοποίησα περισσότερο τοὺς κινδύνους καὶ τίς δυσκολίες, πού πρόκειται νά ἀντιμετωπίσω. Ἀντελήφθηκα στό μέγιστο βαθμό ὅτι ἡ ὁδός, τὴν ὁποία ἐπέλεξα εἶναι ἡ «στενή καί τεθλιμμένη» καὶ πλήρης ἀκανθῶν καὶ μόχθων. Βεβαίως οἱ ἀδυναμίες μου συνετέλεσαν, ὥστε ἡ ὑπηρεσία μου νὰ ἔχει ἐλλείψεις καὶ ἡ διακονία μου νὰ μὴν εἶναι ὅπως θά ἐπιθυμοῦσα. Γιά τοῦτο ζητῶ συγνώμη γιά ὅλα τά λάθη μου. Ἐλπίζω μέ τίς πρεσβεῖες τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα νά φανῶ ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Στό Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπό μας καί πολιό Ἀρχιερέα παραμένω χρεωμένος. Ἡ καλωσύνη του μέ ἀφοπλίζει καί μέ παραδειγματίζει. Μέ δική του συγκατάθεση καί εὐλογία λαμβάνει χώρα αὐτήν τήν Ἱερή στιγμή ἡ προσωπική μου «Πεντηκοστή». Οἱ προσευχές του μέ πλουτίζουν πνευματικά. Ὁ Θεός νά τοῦ χαρίζει ἀκλόνητη ὑγεία νά συνεχίζει νά ποδηγετεῖ τό ποίμνιο αὐτῆς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, θυγατέρας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου στήν ἑνωμένη Εὐρώπη.

Παράλληλα εὐχαριστῶ τό ποίμνιο τῆς κοινότητος, παρόντες καί ἀπόντες, καί ζητῶ τίς πολύτιμες γιά μένα προσευχές σας, ζητῶ συγχώρηση ἀπό ὅσους τυχών στενοχώρησα ἕνεκα ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Προσεύχομαι στόν Ποιητή τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς νά φανεῖ βοηθός καί σκεπαστής μου. Γνωρίζω τήν ἀναξιότητά μου. Βρίσκομαι ἐδῶ γιατί Αὐτός εἶναι Φιλάνθρωπος καί μέ σπλαχνίζεται.

Κατακλείοντας, παρακαλῶ τόν Κύριο νά ἀνοίξει τήν πόρτα τοῦ ἐλέους του καί νά μέ δεχθεῖ μετανοοῦντα καί ὡς ταπεινό οἰκονόμο τῶν δικῶν του μυστηρίων.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Συνῆλθεν, ὑπό τήν προεδρείαν τῆς Α.Θ.Παναγιότητος, ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος εἰς τάς τακτικάς αὐτῆς συνεδρίας τῇ 10ῃ καί τῇ 11ῃ Ἰουλίου 2012.

Κατ᾽ αὐτάς ἐθεωρήθησαν ἅπαντα τά ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένα θέματα, ἐφ᾽ ὧν καί ἐλήφθησαν αἱ προσήκουσαι ἀποφάσεις.

Κατά τήν συνεδρίαν τῆς πρώτης ἡμέρας, προτάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, ψήφων κανονικῶν γενομένων ὑπό τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Παγκράτιος Dubas, Ἱερατικῶς Προϊστάμενος τοῦ ἐν Σικάγῳ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς Οὐκρανικῆς παροικίας, ἐξελέγη παμψηφεί Βοηθός Ἐπίσκοπος παρά τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Μεξικοῦ κυρίῳ Ἀθηναγόρᾳ, ὑπό τόν τίτλον τῆς πάλαι ποτέ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Σκοπέλου.

Ἐκ τοῦ Γραφείου.

+ Archmandrite Bartholomew Samaras
Chief Secretary of the Holy and Sacred Synod

Αριθμ. Πρωτ. 253 καί 301

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Θυατείρων καί Μεγάλης Βρεταννίας κυρίῳ Γρηγορίῳ,

Εἰς Λονδῖνον.

Ἀποφάσει τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, σεπτῇ δ᾽ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, γνωρίζω τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, ὅτι οἱ ἐκ τῶν κληρικῶν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἱεραπύτνης καί Σητείας καί Πέτρας καί Χερρονήσου Ἀρχιμανδρίτης Γερμανός Κατσαρίκας καί Ἱερομόναχος Ἀναστάσιος Μπάρκας, ἀντιστοίχως, καθυπεβλήθησαν ὑπό τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας τῇ ἐσχάτῃ ποινῇ τῆς καθαιρέσεως καί ἐπανήχθησαν εἰς τάς τάξεις τῶν λαϊκῶν.

Τήν κανονικήν ἀπόφασιν ταύτην ἀνακοινούμενος καί τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, πρός ἐνημέρωσιν, καί διαβιβάζων αὐτῇ τόν ἀδελφικόν χαιρετισμόν τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου ἡμῶν, διατελῶ μετά σεβασμοῦ καί τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26ῃ Ἀπριλίου 2012

+ Ἀρχιμανδρίτης Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς
Ἀρχιγραμματεύς

Αριθμ. Πρωτ. 254, 283 καί 320

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Θυατείρων καί Μεγάλης Βρεταννίας κυρίῳ Γρηγορίῳ,

Εἰς Λονδῖνον.

Ἀποφάσει τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, σεπτῇ δ᾽ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, γνωρίζω τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, ὅτι οἱ Ἀρχιμανδρίτης Νεῖλος Βατοπαιδινός, Πρεσβύτερος David Zuder καί Ἱεροδιάκονος Πέτρος (Peter) Williamson, κληρικοί τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰταλίας καί Μελίτης, τῶν ἐν Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ἀμερικῆς Καρπαθορρωσσικῶν Κοινοτήτων καί τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας τῶν ἐν Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ὀρθοδόξων Παροικιῶν ρωσσικῆς παραδόσεως, ἀντιστοίχως, καθυπεβλήθησαν τῇ ἐσχάτῃ ποινῇ τῆς καθαιρέσεως καί ἐπανήχθησαν ὁ μέν πρῶτος εἰς τάς τάξεις τῶν μοναχῶν, οἱ δέ ἕτεροι δύο εἰς τάς τάξεις τῶν λαϊκῶν.

Τάς κανονικάς ἀποφάσεις ταύτας τῆς Ἐκκλησίας ἀνακοινούμενος καί τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, πρός ἐνημέρωσιν, καί διαβιβάζων αὐτῇ τόν ἀδελφικόν χαιρετισμόν τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου ἡμῶν, διατελῶ μετά σεβασμοῦ καί τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 3ῃ Μαΐου 2012

+ Ἀρχιμανδρίτης Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς
Ἀρχιγραμματεύς

Αριθμ. Πρωτ. 470

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Θυατείρων καί Μεγάλης Βρεταννίας κυρίῳ Γρηγορίῳ,

Εἰς Λονδῖνον.

Ἀποφάσει τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, σεπτῇ δ᾽ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, γνωρίζω τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐπέβαλεν εἰς τόν ἐκ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ Πρεσβύτερον Ρωμανόν Ραντουάν τήν ποινήν τῆς ἀπό τῆς ἱερωσύνης καθαιρέσεως καί ἐπανήγαγεν αὐτόν εἰς τάς τάξεις τῶν λαϊκῶν.

Τήν κανονικήν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἀνακοινούμενος καί τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, πρός ἐνημέρωσιν καί διά τά κατ᾽ αὐτήν περαιτέρω, καί διαβιβάζων αὐτῇ τόν ἀδελφικόν χαιρετισμόν τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου ἡμῶν, διατελῶ μετά σεβασμοῦ καί τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19ῃ Ἰουνίου 2012

+ Ἀρχιμανδρίτης Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς
Ἀρχιγραμματεύς

Αριθμ. Πρωτ. 454 καί 455

Ἱερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Θυατείρων καί Μεγάλης Βρεταννίας, ὑπέρτιμε καί ἔξαρχε Δυτικῆς Εὐρώπης καί Ἰρλανδίας, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Γρηγόριε, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ Ἱερότητι καί εἰρήνη παρά Θεοῦ.

Διά τῶν μετά χεῖρας Πατριαρχικῶν ἡμῶν Γραμμάτων προαγόμεθα ἵνα γνωρίσωμεν καί τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ ἡμῖν Ἱερότητι, ὅτι οἱ Μητροπολίτης Τυάνων Παΐσιος καί Ἐπίσκοπος Απαμείας Βικέντιος, διά τά εἰς ἃ ὑπέπεσον κατά τῆς Ἐκκλησίας κανονικά παραπτώματα, καθυπεβλήθησαν τῇ ἐσχάτῃ ποινῇ τῆς ἀπό τῆς Ἀρχιερωσύνης καθαιρέσεως καί ἐπανήχθησαν εἰς τάς τάξεις τῶν μοναχῶν.

Τήν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀνακοινούμενοι καί τῇ ὑμετέρᾳ Ἱερότητι, ἐπικαλούμεθα ἐπ᾽ αὐτήν τήν χάριν καί τό ἄπειρον ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

,βιβ' Μαΐου ιζ'

Εγκύκλιος Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγορίου για τα εξήντα χρόνια ευκλεούς βασιλείας της βασίλισσης της Αγγλίας Ελισάβετ Β΄ (1952 - 2012)

Προς τους Ευλαβεστάτους Ιερείς και Διακόνους.
τους Αξιοτίμους Προέδρους και τα Μέλη των Επιτροπών των Κοινοτήτων
και το Χριστεπώνυμο Πλήρωμα
της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας

Αγαπητοί μας εν Κυρίω,

Όπως γνωρίζετε, η Α.Μ. η Βασίλισσα της Αγγλίας Ελισάβετ Β' εορτάζει εφέτος εξήντα χρόνια ευκλεούς Βασιλείας (1952-2012). Τούτο είναι ένα γεγονός ιστορικόν γιατί σ' αυτά τα εξήντα χρόνια έγιναν κοσμοϊστορικές αλλαγές σ όλη την Οικουμένη. Έχει γίνει μεγάλη πρόοδος στην Παιδεία, την υγεία, την Δημοκρατία και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχουν δημιουργηθεί μεγάλοι διεθνείς Οργανισμοί όπως τα Ηνωμένα Έθνη, ο Οργανισμός του ΝΑΤΟ, η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, η νομισματική Ένωση της Ευρώπης με κοινό νόμισμα, το Ευρώ. Εδημιουργήθησαν νέα και πολλά κράτη σ' όλη την Υφήλιο. Η Κύπρος από αποικία έγινε Δημοκρατία το έτος 1960. Η Βρετανική Πολιτεία, ύστερα από την διάλυση της αυτοκρατορίας της εδημιούργησε την Κοινοπολιτεία της οποίας μέλη είναι οι πρώην 56 αποικίες της, μεταξύ των οποίων και η Κύπρος. Από θρησκευτικής και εκκλησιαστικής πλευράς, ιδρύθηκε το έτος 1948 το Παγκόσμιον Συμβούλιον Εκκλησιών. Οι κατά τόπους διηρημένες Εκκλησίες άρχισαν θεολογικούς διαλόγους μεταξύ τους με τελικό σκοπό να συμφιλιωθούν και να επανενωθούν σύμφωνα με το θέλημα του Χριστού.

Αυτά είναι μερικά από τα μεγάλα γεγονότα που έλαβαν χώραν κατά την διάρκειαν της τελευταίας εξηκονταετίας που βρίσκεται στον Θρόνο της Αγγλίας η Βασίλισσα Ελισάβετ. Θα πρέπει επίσης να επισημάνουμε τις μεγάλες αλλαγές που έλαβαν χώρα στο Ηνωμένο Βασίλειο επί των ημερών της Βασιλίσσης Ελισάβετ. Πρώτον η χώρα ίδρυσε πρωτότυπο και καλό σύστημα υγείας για την προστασία του λαού της. Ανάπτυξε την Παιδεία και έδωσε την ευκαιρία στους κατοίκους της, αλλά και σε εκατοντάδες χιλιάδες φοιτητών από όλα τα μέρη της οικουμένης να σπουδάζουν και να μετέχουν της σύγχρονης προόδου στις τέχνες, τις επιστήμες, τα γράμματα. Επί των ημερών της η χώρα εδέχθη εκατομμύρια μετανάστες από όλες τις χώρες του κόσμου. Και το πιό σπουδαίο είναι ότι έδωσε σε όλους την ευκαιρία να γευθούν και να απολαμβάνουν την δημοκρατία και την ελευθερία και να μετάσχουν ποικιλότροπα εις την ευημερία, και την διοίκηση, και να γίνουν δημιουργικά στοιχεία της χώρας. Οι νόμοι της χώρας συνεχώς βελτιώνονται για να ενισχύσουν την δημοκρατία, την ελευθερία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα όλων των κατοίκων της. Δικαιολογημένα λοιπόν ο Βρετανικός Λαός και όλες οι χώρες της Κοινοπολιτείας, γιορτάζουμε το Γεγονός. Η Α.Μ. η Βασίλισσα Ελισάβετ υπηρέτησε με αφοσίωση και συνέπεια τον Θεσμόν της Βασιλείας. Με την βαθεία πίστη της, στο Θεό, με τον σεβασμό στο θεσμό της Εκκλησίας, με την ευλάβειά της προς τα θεία, με την προσήλωσή της στον θεσμό της οικογένειας. Με την συνεχή επαφή της με τους υπηκόους της, με τα έντονα ενδιαφέροντά της για την ειρήνη, την ελευθερία, την Δημοκρατία , την ευημερία του Λαού της και την προστασία των Νόμων, η Α.Μ. η Βασίλισσα Ελισσάβετ μετά του συζύγου της Πρίγκηπος Φιλίππου και όλης της Βασιλικής Οικογενείας, συνέβαλε καταλυτικά εις την ειρήνην του σύμπαντος κόσμου και την πρόοδο και την ασφάλεια όχι μόνον του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά και ολόκληρης της Ανθρωπότητος. Εμείς δε οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, όπως και τόσες άλλες μειονότητες που διαβιούμε σ' αυτήν την φιλόξενη χώρα, αισθανόμεθα μαζί με όλους τους άλλους λαούς που κατοικούν στο Ηνωμένο Βασίλειο, την στοργή, την προστασία και την φροντίδα και το ενδιαφέρον της Βασίλισσας Ελισάβετ για την Ορθόδοξη Εκκλησία μας.

Γι' αυτό συμμετέχουμε με χαρά στους εορτασμούς της 60τηρίδος της Βασίλισσας Ελισάβετ Β' και μαζί με τους υπόλοιπους λαούς αυτής προσευχόμαστε για την υγεία της και την ευχαριστούμε από καρδίας διά την στοργή της προς τον Λαόν της. Ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός, διά πρεσβειών της Παναγίας Θεοτόκου και της Αγίας Ελισάβετ, της οποίας φέρει το σεβάσμιο όνομα, να την ενισχύει και να την χαριτώνει κατά το μέγα και πλούσιον Αυτού έλεος.

Μαζί με την προσευχομένην Εκκλησίαν επαναλαμβάνομεν στην Βασίλισσα Ελισάβετ «Χριστιανά τα τέλη της ζωής αυτής, ανώδυνα, ανεπαίσχυντα, ειρηνικά, και καλήν απολογίαν της επί του φοβερού βήματος του Χριστού αιτησώμεθα». Σ' Αυτόν ανήκει η Βασιλεία, η δόξα και το άπειρον έλεος εις τους αιώνες. Αμήν.

Λονδίνο, 22 Μαΐου 2012

Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων
και Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑΣ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΞΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΕΛΙΣΑΒΕΤ Β΄.

Ευλογητός ο Θεός ημών, πάντοτε νυν και αεί και εις τους αιώνας. Αμήν.

Απολυτίκια.
Σώσον Κύριε τον Λαόν Σου
Απολυτίκιον του Ναού
Δοξολογία (στίχοι δοξολογίας)
Ελέησον ημάς ο Θεός

Έτι δεόμεθα υπέρ των ευσεβών και Ορθοδόξων Χριστιανών

Έτι δεόμεθα υπέρ του πατρός και Αρχιεπισκόπου ημών Γρηγορίου και πάσης της εν Χριστώ Αδελφότητος

Έτι δεόμεθα υπέρ υγείας, σωτηρίας και αφέσεως των αμαρτιών της δούλης του Θεού Βασιλίσσης Ελισάβετ και πάσης της Βασιλικής αυτής οικογενείας, των υπηκόων Αυτής, των Λαών της Κοινοπολιτείας και σύμπαντος του Βρετανικού λαού.

Του Κυρίου δεηθώμεν

ΕΥΧΗ

Θεέ του χρόνου και της αιωνιότητος,
ο Υιός του οποίου βασιλεύει ως δούλος και όχι Αυθέντης και Κύριος,
Σε ευχαριστούμε και σε δοξολογούμε
Γιατί έχεις ευλογήσει αυτό το Έθνος, τα Βασίλεια και τις Αποικίες,
Με την Ελισάβετ,
την αγαπημένη και δοξασμένη Βασίλισσά μας.
Σ' αυτό το έτος του Ιωβηλαίου,
χάρισέ της τα δώρα Σου, της αγάπης, της χαράς και της ειρήνης
καθώς αυτή συνεχίζει, με πιστή υπακοή σε Σένα, τον Κύριον και Θεόν της,
και με αφοσιωμένη διακονία την προσφοράν αυτής
στις χώρες και τους λαούς της
και εκείνους της Κοινοπολιτείας,
τώρα και σε όλες τις μέρες της ζωής της,
διά Ιησού Χριστού του Κυρίου ημών.
Αμήν

Απόλυση

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΜΕΝΗ ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ (ΒΔ ΛΟΝΔΙΝΟΥ)

του Πρωτοπρ. Αναστασίου Δ. Σαλαπάτα

Μέσα στο πλαίσιο της ερανικής εκστρατείας, με σκοπό την αποπληρωμή του χρέους από την εκ θεμελίων ανέγερση του νέου βυζαντινού Ιερού Ναού Αγίου Παντελεήμονος και Αγίας Παρασκευής, πραγματοποιήθηκε στην ομώνυμη Κοινότητα στο Harrow ΒΔ Λονδίνου Επιχορηγημένη Πεζοπορία 3 μιλίων, την Κυριακή 8η Ιουλίου 2012, αμέσως μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας. Την Πεζοπορία αυτή οργάνωσαν οι ευγενικές κυρίες Μαίρη Νικολάου, Άννα Αναστάση και

Μαίρη Παπαπαύλου, με τις αντίστοιχες οικογένειές τους, στις οποίες η Κοινότητα Αγ. Παντελεήμονος οφείλει θερμότατες ευχαριστίες. Έλαβαν μέρος 40 περιπατητές. Μεταξύ αυτών ήταν πολλά παιδιά του Ελληνικού Κολεγίου Αγίου Παντελεήμονος. Επικεφαλής της Πεζοπορίας ήταν ο Ιερατικώς Προϊστάμενος της Κοινότητας, Πρωτοπρ. Αναστάσιος Δ. Σαλαπάτας και ο Πρόεδρος της Κοινότητας κ. Παντελής Δημοσθένους.

Όλοι οι περιπατητές τερμάτησαν την πορεία στο Κοινοτικό Κέντρο. Εκεί τους περίμεναν πλούσια κεράσματα, τα οποία είχαν ετοιμάσει οι οργανώτριες Κυρίες. Κατόπιν, ο π. Αναστάσιος προσέφερε σε όσους και όσες έλαβαν μέρος στην Πεζοπορία ευγνώμονες ευχαριστίες και Πιστοποιητικά Συμμετοχής.

Ύστερα άρχισαν να προσφέρονται τα χρήματα των επιχορηγήσεων. Το μέχρι στιγμής συλλεγέν ποσόν ανέρχεται στις £4700, εκ των οποίων οι £2735 είναι οι επιχορηγήσεις που συνέλεξε ο π. Αναστάσιος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι φέτος ήταν η 7η χρονιά κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η Επιχορηγημένη Πεζοπορία. Το συνολικό ποσό που έχει μέχρι σήμερα συλλεγεί είναι £56.000, ενώ το συνολικό ποσό επιχορηγήσεων του π. Αναστασίου σ' αυτά τα επτά χρόνια είναι £17.300.

Το μεγάλο όνειρο της Κοινότητας Αγ. Παντελεήμονος έλαβε ήδη σάρκα και οστά. Οι εμπνευσμένοι και πρωτοπόροι Άρχοντες της Κοινότητας, με την υλική και ηθική συμπαράσταση των μελών και φίλων της, προχώρησαν με αποφασιστικό βηματισμό και ολοκλήρωσαν -με τη βοήθεια του Αγίου Θεού και τις πρεσβείες των Προστατών Αγίων της Κοινότητας- το μεγαλόπνοο οικοδομικό πρόγραμμα. Ο Έρανος για την αποπληρωμή του υψηλού χρέους βρίσκεται ήδη σε πλήρη εξέλιξη. Πολλοί προσέφεραν τον οβολό τους γενναιόδωρα και απλόχερα. Αναμένουμε την ανταπόκριση και όλων των αδελφών Ομογενών, τους οποίους θα θέλαμε να έχουμε στο πλευρό μας για ηθική και υλική συμπαράσταση στην ευλογημένη και πατριωτική αυτή πορεία που έχουμε οργανώσει.

Αυτό που ξεκίνησε στην Εκκλησιαστική Κοινότητα του Αγ. Παντελεήμονος είναι ένα έργο ιδιαίτερο και σχεδόν μοναδικό. Για την ολοκλήρωσή του απαιτείται συσπείρωση και ομοψυχία ολόκληρης της Ομογένειας, καθώς επίσης και πνεύμα αλτρουϊσμού, εθελοντισμού και οπωσδήποτε πολλές και γενναιόδωρες οικονομικές προσφορές.

Το επόμενο μεγάλο σκαλοπάτι που θα ανέβει η Κοινότητά μας θα είναι τα Εγκαίνια του νεόδμητου Ναού μας, τα οποία θα τελεσθούν από τον Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων και Μεγ. Βρετανίας κ.κ. Γρηγόριο στις 3 και 4 Νο-

εμβρίου τ.έ. Προσκαλούνται όλοι τα συμμετάσχουν προσωπικά και να αναλάβουν με χαρά το προνόμιο και την ευθύνη των θεσμικών τίτλων που προσφέρονται, όπως του Δωρητή (£500), του Κλειδούχου (£1000), του Αναδόχου (£2000), του Ευεργέτη (£5000) και του Κτήτορα (£50.000).

Όσοι ενδιαφέρονται να καταθέσουν την εισφορά τους και να συνδράμουν οικονομικά στην Τελετή των Εγκαινίων είναι ευπρόσδεκτοι. Σε όλους τους ευγενικούς χορηγούς θα δοθούν ειδικά Διπλώματα. Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται να γράψουν την επιταγή τους στο όνομα: "St. Panteleimon Greek Church" και να την αποστείλουν στην διεύθυνση: St. Panteleimon Greek Orthodox Church, 660 Kenton Road, Harrow, Middx. HA3 9QN, London, England.

Οἱ διαπροσωπικές σχέσεις τῶν ἀνθρώπων στό φῶς τῆς σχέσεώς μας μέ τόν Θεό

Ἀρχιμανδρίτου Ζαχαρία, Ἱ. Μ. Τιμίου Προδρόμου Essex
21 Σεπτεμβρίου 2011

Τό μόνο πράγμα γιά τό ὁποῖο ἀξίζει νά ζεῖ κανείς καί πού δίνει νόημα στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀγάπη.

Βεβαίως, ἡ συνηθισμένη ἀνθρώπινη ἀγάπη εἶναι ἐντελῶς διαφορετική ἀπό τή θεία ἀγάπη καί δέν ἔχει τά ἰδιώματά της. Δέν εἶναι παρά μόνο μιά ἀδύναμη σκιά της. Ὅταν ἡ ἀγάπη ἐκφράζεται στό σαρκικό ἐπίπεδο δέν εἶναι κἄν ἀγάπη, ἀλλά μιά κίνηση τοῦ πάθους γιά ἕνα ἄλλο πρόσωπο. Νεκρώνει τήν ψυχή καί καθιστᾶ τόν ἄνθρωπο ἀνίκανο γιά τή σχέση μέ τόν Θεό καί συνεπῶς μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους, ἐφόσον ὑποκινεῖται ἀπό τό πάθος τῆς φιληδονίας καί τοῦ ἐγωϊσμοῦ.

Ὅταν πάλι ἐξιδανικεύεται σέ διανοητικό καί ψυχολογικό ἐπίπεδο, ἐπειδή συνεχίζει νά ἔχει βάση τόν ἀδύνατο καί ἐμπαθή ἄνθρωπο, ἀποβαίνει μεγαλύτερη ἀπάτη πού ἐρημώνει τό πνεῦμα καί κατατραυματίζει τήν ψυχή του, μέ ἀποτέλεσμα ἡ θεραπεία νά ἀποβαίνει πολύ δυσχερής.

Γύρω μας δέν βλέπουμε παρά μόνο τραγωδίες καί κατεστραμμένες σχέσεις. Ὡστόσο νομίζουμε ὅτι ἐμεῖς θά τά καταφέρουμε καλύτερα. Δυστυχῶς ἀγνοοῦμε τό μέτρο τῆς πτώσεως καί τῆς ἀδυναμίας μας. Περιμένουμε ἀπό τούς ὁμοιοπαθεῖς συνανθρώπους μας τέλεια καί δυναμική ἀγάπη, πράγμα πού καί ἐμεῖς εἴμαστε ἀνίκανοι νά προσφέρουμε γιατί εἴμαστε ὅλοι δεμένοι μέ ἰσχυρά δεσμά καί μέ βαριά φορτία ἁμαρτιῶν.

Ἡ πλάνη μας ἔγκειται στό ὅτι ἀναμένουμε οἱ γύρω μας, δηλαδή ἀνάπηρα καί ξεπεσμένα πλάσματα, νά ἐκπληρώσουν τήν ἔμφυτη ἀνάγκη γιά ἀγάπη πού ἔχουμε μέσα μας, τήν ὁποία μόνο ὁ Θεός μπορεῖ ἀληθινά νά ἱκανοποιήσει. Πλανόμαστε ὅταν περιμένουμε ἀπό ἀνθρώπους ἐκεῖνο πού μόνο ὁ Θεός μπορεῖ νά μᾶς δώσει. Αὐτός ἔβαλε μέσα μας τόν πόθο γιά ἀγάπη καί Αὐτός μόνο μπορεῖ νά τόν κορέσει. Μέ τήν ἀγάπη θά Τόν γνωρίσουμε καί μέ τήν ἀγάπη θά Τοῦ μοιάσουμε.

Ὅταν πνεύσουν οἱ ἄνεμοι τῶν πειρασμῶν τοῦ κόσμου, ἀκόμα καί οἱ πιό ἰδεώδεις σχέσεις, πού φαίνονται ἀπίστευτα ὡραῖες καί δυνατές, διαλύονται καί μένουν μόνο ἐρείπια πού κράζουν ἐλεεινά γιατί ἔγινε αὐτό.

Ἡ ξεθωριασμένη ἀνθρώπινη ἀγάπη διατηρεῖ κάτι ἀπό τό θυσιαστικό χαρακτήρα τῆς θείας ἀγάπης. Δίνεται μέχρι τέλους καί ζεῖ μέσα στόν ἀγαπημένο, γύρω ἀπό τόν ὁποῖο στρέφεται ὅλη ἡ εὐτυχία της καί ἡ ζωή της. Ὅταν ὅμως ὁ ἄνθρωπος τήν προδώσει, τότε ἡ ἀνθρώπινη αὐτή ἀγάπη καταντᾶ χαμένη καί ἄδεια. Δέ μένει τίποτα ἀπό τό ὡραῖο καί δυνατό αἴσθημα πού ὑπῆρχε καί ἡ πληγή γίνεται ἀβάστακτη, μέ ἀποτέλεσμα ὅλος ὁ ἄνθρωπος νά σείεται καί νά θρυμματίζεται. Ἡ ζωή χάνει τό νόημα της. Πόσες φορές οἱ ἄνθρωποι, ἀπελπισμένοι τότε ἀπό τή ζωή τους, δέν καταφεύγουν στήν αὐτοκτονία γιά νά λυτρωθοῦν ἀπό τόν πόνο;

Ὅταν ἀντιμετωπίζουμε τά χαλάσματα τῆς ἀνθρώπινης ἀγάπης καί εἴμαστε τελείως συντετριμμένοι μποροῦν νά δοθοῦν δύο λύσεις: Ἤ νά στραφοῦμε μέ τόν πόνο αὐτό πρός τόν Θεό καί ὁ Θεός νά μπεῖ στή ζωή μας καί νά κατεργαστεῖ τήν ἀνακαίνισή μας, ἤ νά συνεχίσουμε νά πλανόμαστε μέ τά ἀνθρώπινα μηχανήματά μας καί νά πηγαίνουμε ἀπό μία τραγωδία καί ἐρήμωση τῆς ψυχῆς σέ ἄλλη, ἐλπίζοντας ὅτι κάποτε θά βροῦμε τό τέλειο. Τό δράμα θά συνεχίζεται, ὡσότου καταλάβουμε ὅτι μόνοι μας δέν μποροῦμε νά τό κατορθώσουμε.

Στίς σχέσεις μας χρειαζόμαστε ἕνα Τρίτο Πρόσωπο. Ὅπως οἱ ἱερεῖς, στήν καρδιά τῆς Θείας Λειτουργίας, ὅταν ἀλληλοσπάζονται λένε: «ὁ Χριστός ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν», ἔτσι πρέπει νά εἶναι καί στή ζωή μας. Ὁ Θεός δέν εἶναι κάποιος παρείσακτος στίς ἀγαπητικές μας σχέσεις, ἀλλά Ἐκεῖνος πού θά τίς καθαρίσει καί θά τίς τελειοποιήσει. Αὐτός θά τίς ἀσφαλίσει, γιατί ἡ δική Του μεγάλη καί αἰώνια ἀγάπη θά τίς στηρίξει καί θά τίς ἐμπνέει. Ἀκριβῶς γι' αὐτό τόν λόγο καταφεύγουμε στήν Ἐκκλησία, ὅπου, ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπό τό μυστήριο τοῦ γάμου, θά ἁγιάσει τό σύνδεσμο τοῦ ἀνδρογύνου, ὥστε ὁ ἄνδρας καί ἡ γυναίκα νά ἀλληλοσυμπληρωθοῦν μέ τά τάλαντά τους καί νά συνεργασθοῦν γιά μιά τελείωση πού θά ἔχει ἀντίκρυσμα ὄχι μόνο στήν ἀγαπητική τους σχέση σέ αὐτή τή ζωή, ἀλλά καί

στήν αἰωνιότητα τῆς ἐρχόμενης Βασιλείας. Ὁ Κύριος εἶπε: «Χωρίς Ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰω. 15,5).

Ἄν κατανοήσουμε τό ἀπατηλό τῆς ἀναζητήσεως μιᾶς τέλειας καί ἰδανικῆς σχέσεως μέ ἄνθρωπο καί πεισθοῦμε γι᾽ αὐτό, τότε θά καταλάβουμε ὅτι τή βαθειά καί ἐνδόμυχη ἐπιθυμία μας γιά μιά σχέση ἀγάπης μποροῦμε νά τήν ἐκπληρώσουμε μόνο στόν Θεό, τόν Ποιητή, τόν Προνοητή καί Λυτρωτή μας˙ θά ἀρχίσει τότε ἀνάμεσα στό Θεό καί σέ μᾶς μιά περιπέτεια ἀτελεύτητα δημιουργική καί ζωοποιός. Ὅσο πιό δυνατός θά γίνεται ὁ σύνδεσμος τῆς ἀγάπης μας μέ τόν Θεό, τόσο πιό καθαρή καί δυνατή θά γίνεται ἡ ἀγάπη μας πρός ὁποιαδήποτε ὁριζόντια κατεύθυνση. Ἡ ἀγάπη αὐτή θά εἶναι ὑγιής καί ἐντεταγμένη στήν προοπτική τῆς μόνης ἀληθινῆς ἀγάπης, πού εἶναι ὁ Ἴδιος ὁ Θεός, καί μόνο τότε θά ἔχει ἀξία, γιατί θά εἶναι ἐλεύθερη, δηλαδή ἀναμάρτητη.

Ἡ παρουσία τοῦ σαρκικοῦ πάθους θολώνει τό νοῦ καί καθιστᾶ τόν ἄνθρωπο ἀκατάλληλο γιά πνευματική πρόοδο καί ἀπόκτηση τῆς θείας ἀγάπης. Ἡ ὁποιαδήποτε ἀγάπη, αὐτονομημένη ἀπό τόν Θεό, εἶναι ὀντολογικά αὐτοκαταστρεπτική. Ὅταν ἡ κάθετη σχέση μας μέ τόν Θεό εἶναι ἀληθινή καί δυνατή, τότε ὁποιαδήποτε ἄλλη ὁριζόντια σχέση θά εἶναι γνήσια καί δυνατή. Πρέπει ἐλεύθερα νά ἀναλάβουμε ἀγώνα καί νά προσφέρουμε θυσία γιά τήν εὐόδωση τῆς σχέσεώς μας μέ τόν Θεό καί μέ τόν πλησίον.

Ἄν κατανοοῦμε ὅτι στήν παρούσα κατάστασή μας δέν μποροῦμε νά ἐκπληρώσουμε τόν ἀπεριόριστο πόθο μας γιά ἀγάπη, τότε ἴσως θά ἔχουμε περισσότερη ταπείνωση καί διάκριση στήν προσδοκία μας γιά ἀγάπη στίς ἀνθρώπινες σχέσεις. Γνωρίζοντας τή φτώχεια καί τήν ἀθλιότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά καί τό μεγαλεῖο τῆς ἐλεήμονης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἀποκτοῦμε συμπόνοια καί συγχωρητικότητα. Θά καθαιρόμαστε ἀπό τή φιλαυτία μας καί θά ἀντιμετωπίζουμε τούς ἄλλους μέ κάθε σεβασμό καί ἐλευθερία. Θά τούς δεχόμαστε ὅπως εἶναι, χωρίς νά θέλουμε νά τούς κάνουμε «τέλειους» σύμφωνα μέ τή φαντασία μας, καί δέν θά ἔχουμε ἀπαιτήσεις ἀπ᾽ αὐτούς, οὔτε θά ἐπιδιώκουμε νά τούς κατακυριεύσουμε.

Ὅταν βροῦμε ἐπαφή μέ τόν Θεό, τότε καί τά συντρίμματα τῆς προγενέστερης ζωῆς μας θεραπεύονται. Ἡ καρδιά μας ἐλευθερώνεται ἀπό τό φορτίο τοῦ παρελθόντος καί τολμᾶ πάλι νά ἀγαπήσει τόν Θεό καί τόν πλησίον. Δέν φοβόμαστε πλέον νά εἴμαστε ἐκτεθειμένοι καί δέν κτίζουμε γύρω μας τείχη γιά νά εἴμαστε ἀσφαλεῖς, διότι ἡ πεποίθησή μας ἐφεξῆς δέν εἶναι σέ ἀνθρώπους, ἀλλά σέ Ἐκεῖνον πού καί τούς νεκρούς ζωοποιεῖ. Ἄν ὅμως ἀπουσιάζει ἀπό τή ζωή μας ἡ ἀληθινή ἀγάπη πού ἐμπνέεται ἀπό τή σχέση μας μέ τόν Θεό, δέν θά ἀποφύγουμε ἕνα ἀπό τούς δύο κλασσικούς πειρασμούς: Σέ περίπτωση πού εἴμαστε ψυχολογικά πιό δυνατοί, θά ἐπιδιώξουμε νά κυριαρχήσουμε στό σύντροφό μας καί νά τόν ἐκμεταλλευτοῦμε, καί ἄν εἴμαστε ἀδύναμοι ψυχικά θά γίνουμε τό θῦμα τοῦ πάθους τῆς φιλοδοξίας τῶν ἄλλων. Μιά σχέση κάτω ἀπό τέτοιες συνθῆκες εἶναι ὄντως ἄθλια καί ἄχαρη. Ἀληθινή δουλεία.

Ὅταν γνωρίσουμε τόν Θεό, καί στή σχέση μας μαζί Του, θά μυηθοῦμε στό μυστήριο τοῦ Προσώπου, τῆς ἀνθρώπινης Ὑποστάσεως, κτισμένης κατ᾽ εἰκόνα καί καθ᾽ ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ, τότε θά μπορέσουμε νά συναντήσουμε καί κάθε ἄλλο ἀνθρώπινο πρόσωπο μέ φόβο, τιμή καί ταπεινή ἀγάπη, κατανοώντας ὅτι ἡ κάθε ἀνθρώπινη ψυχή εἶναι πολυτιμότερη ἀπ᾽ ὅλο τόν κόσμο στά μάτια τοῦ Θεοῦ. Σιγά - σιγά μαθαίνουμε ἐπίσης νά ἀγαπᾶμε τόν ἄλλο ἀνιδιοτελῶς, μέ πιστότητα καί χωρίς ὅρους. Ἔτσι διαφυλάττουμε καί τή δική μας ἐλευθερία γιά νά συνεχίσουμε τή μαθητεία μας στό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι τό πιό ὑπέροχο καί ὠφέλιμο πράγμα στή ζωή μας. Στή σχέση αὐτή, βάζοντας πρῶτα τόν Χριστό ὡς τόν κατ᾽ ἐξοχήν Ἄλλον, θά βροῦμε τήν ἀληθινή μας ταυτότητα, γιατί μαζί Του μποροῦμε νά χάσουμε καί νά ξαναβροῦμε πάλι τή ζωή μας μέ τέλεια ἀσφάλεια.

Γιά ὅλα ὅσα ἀναφέραμε παραπάνω βρίσκουμε τή βεβαίωση στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ. Στό κεφάλαιο 32 τῆς Γενέσως περιγράφεται ἡ παράδοξη καί θαυμαστή πάλη τοῦ Ἰακώβ μέ τόν Θεό. Ἐκεῖ λέγεται ὅτι ὁ Ἰακώβ μέ προτροπή τῆς μητέρας του ἔκλεψε τήν εὐλογία τοῦ πρωτότοκου Ἠσαῦ ἀπό τόν πατέρα τους τόν Ἰσαάκ. Ἄν καί ἡ Ρεβέκκα ἐκείνη τή στιγμή ἐξέφραζε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, «καθώς γέγραπται˙ τόν Ἰακώβ ἠγάπησα, τόν δέ Ἠσαῦ ἐμίσησα» (Ρωμ. 9,13), ὁ Ἰακώβ ὡστόσο ἀναγκάστηκε νά αὐτοεξοριστεῖ γιά νά διαφύγει τό ἀδελφοκτόνο μένος τοῦ Ἠσαῦ πού ἤθελε νά τόν ἐξοντώσει.

Ὁ Ἰακώβ ἔφυγε στήν ἔρημο καί ἐκεῖ κακοπάθησε γιά πολλά χρόνια, δουλεύοντας σκληρά στόν οἶκο τοῦ πεθεροῦ του Λάβαν. Ὁ Θεός ὅμως ἦταν μαζί του καί τόν εὐλογοῦσε πλούσια σέ ὅτι ἀναλάμβανε. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ὁ Ἰακώβ ἄρχισε νά ἀποκάμνει. Τότε τοῦ δόθηκε ἐντολή ἀπό τόν Θεό νά ἐπιστρέψει στόν οἶκο τοῦ πατέρα του.

Βρέθηκε ὅμως σέ φοβερό ἀδιέξοδο. Νά μείνει στήν ἔρημο θά ἀπέκαμνε τελείως, νά ἐπιστρέψει πάλι, τόν τρόμαζε ἡ ἀπειλή τοῦ θανάτου ἀπό τόν Ἠσαῦ. Τότε ὁ Ἰακώβ ἀπομονώθηκε καί στάθηκε σέ προσευχή πρός τόν Θεό ὅλη τήν νύκτα. Τά χαράματα αἰσθάνθηκε τήν παρουσία κάποιου Δυνατοῦ καί ἐνέτεινε τήν προσευχή του λέγοντας, δέν θά Σέ ἀφήσω νά φύγεις, ἄν δέν μέ εὐλογήσεις. Καί ὁ Θεός μίλησε στόν Ἰακώβ καί τοῦ εἶπε: «Ὅτι ἐνίσχυσας μετά Θεοῦ, καί μετ' ἀνθρώπων δυνατός ἔσῃ» (Γεν. 32,28).

Τήν ἑπόμενη μέρα ὁ Ἰακώβ, σφραγισμένος ἀπό τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, πῆγε νά συναντήσει τόν Ἠσαῦ. Ἐκεῖνος, ἀντί νά τόν φονεύσει, ἔπεσε στόν τράχηλο τοῦ Ἰακώβ καί ἔκλαψε, καί ἀποκαταστάθηκε ἡ φιλαδελφία ἀνάμεσά τους. Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ στόν Ἰακώβ ἦταν τόσο δυνατή, ὥστε κατά τή συνάντησή του μέ τόν Ἠσαῦ νά βλέπει τό πρόσωπο τοῦ θηριώδη ἀδελφοῦ του «ὡς... πρόσωπον Θεοῦ» (33,10).

Βλέπουμε λοιπόν ὅτι ἄν στίς σχέσεις μας μέ τόν Θεό βρίσκουμε τήν ὑπερφυσική ἐπαφή μαζί Του, τότε ὅλες οἱ ἐπαφές μας μέ τούς ἀνθρώπους θά ἐπισκιασθοῦν μέ τή θεία εὐλογία.

Ὅταν ἀκολουθοῦμε τὸν Κύριο, μοναδική μας μέριμνα εἶναι νὰ Τὸν εὐαρεστοῦμε καὶ νὰ Τοῦ ἀποδίδουμε εὐχαριστία σὲ ὅ,τι κάνουμε. Προηγουμένως ὅμως εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἑδραιώσουμε αὐθεντικὴ σχέση μαζί Του, καλλιεργώντας τὴν ταπείνωση τοῦ τελώνη καὶ τὴν ἀποφασιστικὴ μετάνοια τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. Ὁ Θεὸς δημιούργησε κάθε ἄνθρωπο μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε ὁ ἰδιαίτερος καὶ μοναδικὸς σύνδεσμός του μὲ τὸν Δημιουργό Του νὰ τὸν ὁλοκληρώνει καὶ νὰ τὸν τελειοποιεῖ. Ἔτσι, ἀποτελεῖ ὕψιστη ἀποστολὴ καὶ σκοπό μας ἡ οἰκοδόμηση ἰσχυρῆς σχέσεως μὲ τὸν Χριστὸ καὶ ὁ ἀδιάλειπτος διάλογος μαζί Του. Τότε ὅλες οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις μας θὰ ἀντλοῦν δύναμη ἀπὸ τὸν σύνδεσμό μας μὲ τὸν Θεὸ καὶ θὰ ἀρχίσουμε νὰ ἀντιλαμβανόμαστε τὰ πάντα, κάθε στοιχεῖο τοῦ κτιστοῦ κόσμου ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σχέσεως αὐτῆς. Ἂν ἡ βελτίωση τῆς σχέσεώς μας μαζί Του καταστεῖ μοναδική μας φροντίδα, βαθειὰ μετάνοια θὰ ἐκπηγάσει ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ εἶναι μας. Ὅσο περισσότερο αὐξανόμαστε ἐν τῷ Χριστῷ, τόσο ἐναργέστερα θὰ προβάλλει μπροστά μας ἡ πτωχεία μας, ἀνανεώνοντας διαρκῶς τὴν ἔμπνευσή μας. Δὲν θὰ φοβόμαστε τίποτα, γιατί τίποτα δὲν θὰ εἶναι ἱκανὸ νὰ μᾶς χωρίσει ἀπὸ τὴν ἀγάπη Του.

Βεβαίως, ἡ αἰώνια ζωὴ δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ ἡ σχέση ποὺ οἰκοδομήσαμε μὲ τὸν Σωτήρα μας στὴ ζωὴ αὐτή, ἡ ὁποία θὰ συνεχισθεῖ καὶ στὸν μέλλοντα αἰῶνα. Θὰ κριθοῦμε ἀνάλογα μὲ τὴν ἀγάπη μας καὶ σύμφωνα μὲ κάθε λόγο τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἔχει ἀποθησαυρισθεῖ στὸ Εὐαγγέλιο. Ὅπως ἀκριβῶς μετὰ τὴν Ἀνάστασή Του ρώτησε τὸν Πέτρο: «Φιλεῖς με;», τὸ ἴδιο ἐρώτημα θὰ θέσει σὲ καθένα ἀπὸ μᾶς στὸν μέλλοντα αἰώνα: «Καὶ σύ, φιλεῖς με;» Καὶ ἐμεῖς θὰ ἀπαντήσουμε: «Ναί, Κύριε, Σὺ γνωρίζεις ὅτι φιλῶ Σε».[1] Ὁ δυναμισμός, ὅμως, καὶ ἡ παρρησία τῆς ἀποκρίσεώς μας θὰ ἐξαρτηθοῦν ἐξολοκλήρου ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ συνδέσμου μας μὲ τὸ Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ὁποια στάση υἱοθετήσουμε στὴ ζωὴ αὐτὴ θὰ συνεχισθεῖ καὶ μετὰ τὸ μνῆμα, γεγονὸς ποὺ γίνεται σαφὲς στὴν εὐαγγελικὴ ἀφήγηση περὶ τῆς κρίσεως τῶν δικαίων. «Κύριε, πότε πράξαμε κάτι καλὸ πάνω στὴ γῆ; Σὲ Σένα πρέπει δόξα, σὲ μᾶς αἰσχύνη» (Βλ. Ματθ. 25,37-39) εἶναι ἡ ταπεινὴ σκέψη ποὺ προφέρουν οἱ δίκαιοι ἐνώπιον τοῦ Κριτοῦ καὶ ἡ ὁποία ἔθρεψε τὴ μετάνοιά τους στὴ ζωὴ αὐτή. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ὀφείλουμε καὶ ἐμεῖς νὰ μαθητεύσουμε στὴ στάση αὐτὴ τῆς ταπεινώσεως ἀπὸ τώρα, ὥστε νὰ ἀξιωθοῦμε τῆς αἰώνιας ζωῆς μὲ τὸν Κύριο. Ἡ ἀλαζονεία καὶ ἡ αὐτο-δικαίωση δὲν ἔχουν θέση στὴ ζωή Του, μποροῦν ὅμως νὰ μᾶς συνοδεύσουν τραγικὰ στὴν αἰωνιότητα, καταδικάζοντάς μας σὲ αἰώνιο χωρισμὸ ἀπὸ Αὐτόν.

Γιὰ μᾶς, Παράδεισος εἶναι ὁ Χριστός. Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς διαβεβαιώνει: «Ἂν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μετανοοῦσαν καὶ τηροῦσαν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ, ὁ παράδεισος θὰ ἦταν στὴ γῆ, γιατί ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ἡμῶν ἐστιν. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι τὸ ἴδιο στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ».[2] Ὁ Παράδεισος ἀρχίζει στὴ γῆ μὲ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀδελφούς μας. Ἐδῶ ἔγκειται ὅλος ὁ πλοῦτος τῆς αἰώνιας ζωῆς, γιατί ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε, γιὰ νὰ μεγαλύνει τὸν Θεὸ ἀποδίδοντάς Του αἰώνια δόξα. Ἐκεῖνος, πάλι, ἀγάλλεται μὲ τὴν ἐπιστροφὴ τῆς δόξας αὐτῆς στὴν εἰκόνα Του, τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος τότε ἀπονέμει ἀκόμη μεγαλύτερο αἶνο στὸν Δημιουργό Του. Ἔτσι εἰσχωροῦμε στὴν ἀέναη αὐτὴ ἀνακύκλωση τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δοξολογίας. Ἡ «κατὰ Θεόν αὔξηση» συνιστᾶ τὴν ἀληθινὴ πραγμάτωση τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κλήθηκε νὰ ὁμοιωθεῖ μὲ τὸν Ἴδιο τὸν Θεό.

---

[1] Βλ. Ἰωάν. 21,16-17· πρβλ. Ἀρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ ἀθωνίτης, σ. 457.

[2] Ἀρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ ἀθωνίτης, σ. 424.

Σύντομη ιστορική ανασκόπηση της Χριστιανικής Λατρείας. Λειτουργικοί τύποι και τυπικά[1].

αρχιμ. Δρ Παντελεήμων Τσορμπατζόγλου

Το Μυστήριο της Θ. Ευχαριστίας αποτελεί την βάση της Χριστιανικής ζωής και λατρείας. Η ίδρυση και παράδοση από τον Κύριό μας περιγράφεται ως εξής: *ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε·λάβετε φάγετε τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν*, (Ματθ. 26,26-28). Η πρώτη Εκκλησία παρέλαβε και βίωσε το μυστήριο όπως μαρτυρεί ο Απ. Παύλος κατά παρόμοιο τρόπο: *ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε· τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ*, (Α΄ Κορ. 11,23-26).

Αλλά, όσο και αν φαίνεται απλή η παράδοση του μυστηρίου, αμέσως προκαλούνται ερωτηματικά σχετικά με πολλά πρακτικά θέματα, τα οποία εκ πρώτης όψεως φαίνονται αυτονόητα, διότι η κοινή αποστολική παράδοση του μυστηρίου και οι πρακτικές των τοπικών εκκλησιών, ή με άλλα λόγια η κατανόηση και ερμηνεία του μυστηρίου αναπόφευκτα «περνούσαν» μέσα από τις προσλαμβάνουσες παραστάσεις των τοπικών κοινωνιών. Δηλ. πώς τελούνταν το μυστήριο, ή πώς κατανοούσαν την πράξη οι χριστιανικές κοινότητες εξ Ιουδαίων και οι εξ Εθνικών, αφού αναγκαστικά είχαν διαφορετικές προσλαβάνουσες παραστάσεις. Αυτό το πρόβλημα εξαρχής διαπιστώθηκε με την μεγάλη διαμάχη για την τήρηση ή όχι του Μωσαϊκού τελετουργικού, την διάκριση καθαρών και ακαθάρτων, τον ιδιαίτερο εορτασμό ημέρων της εβδομάδος, την βρώση των πνικτών, των ειδωλόθυτων κ.α., διότι αυτό που ήταν εύλογο για έναν εξ Ιουδαίων Χριστιανό δεν ήταν εξίσου και για έναν εξ Εθνικών. Όλα αυτά συνέβαιναν γιατί απλούστατα ξεκινούσαν από διαφορετικές αφετηρίες· στην πορεία, μπορεί, να ομογενοποιήθηκαν οι διάφορες παραδόσεις λόγω του συγχρωτισμού ή του κονονικού δικαίου, αλλά δεν έπαψε να υφέρπει η διαφορετική προσέγγιση και κατανόηση, όπως καταδεικνύει η Εκκλησιαστική Ιστορία των πρώτων αιώνων. Για παράδειγμα, στην αρχή κανείς δεν αντιμετώπισε το ερώτημα αν ο άρτος της Θ. Ευχαριστίας ήταν ένζυμος ή άζυμος, γιατί θεωρούσαν αυτονόητο να χρησιμοποιούν το κοινό ψωμί της καθημερινής δίαιτάς τους, δίχως να περνάει από το μυαλό ότι ήταν δυνατόν να υπάρχει και κάτι άλλο· αλλά στην Ανατολή το πιο κοινό είδος άρτου ήταν ο άζυμος, σαν τις αραβικές πίττες, που παρασκευάζονται απλά και καταναλώνονται αμέσως και αποτελεί την βάση της διατροφής των ανθρώπων της υπαίθρου, σε αντίθεση με την ελληνορωμαϊκή συνήθεια του ενζύμου άρτου, ο οποίος προϋποθέτει χρόνο προετοιμασίας ικανό και ημιαστικό περιβάλλον. Αυτό λοιπόν που ήταν κατανοητό ως κοινός άρτος για τον έναν δεν ήταν αυτονόητο για τον άλλο, διότι είχαν διαφορετικές παραστάσεις! Επίσης στο θέμα του οίνου, ήταν κεκραμμένος ή άκρατος, διότι για τους Έλληνες η συνήθεια ήταν να πίνουν κεκραμμένο οίνο, δηλ. κρασί, ενώ για άλλους όχι[2]. Οπωσδήποτε οι χριστιανικές κοινότητες οι εξ Ιουδαίων και οι εξ Εθνικών είχαν διαφορετικές προσλαμβάνουσες παραστάσεις από την καθημερινή πρακτική, στην οικία ή τον ναό. Ασχέτως, όμως, της λύσεως που δόθηκε από την Εκκλησία, σημασία έχει ότι ο προβληματισμός αυτός υπήρξε εξαρχής και έθεσε τις βάσεις στις διαφορετικές πρακτικές Ανατολής και Δύσεως. Συνεπώς, εκτός της κοινής αποστολικής παραδόσεως, σοβαρή συμμετοχή είχαν και οι τοπικές συνήθειες και πρακτικές οι οποίες διαμόρφωσαν τις σχετικές παραδόσεις, οι οποίες στην συνείδηση των ανθρώπων συνδεόταν πάντοτε με έναν απόστολο, ή μαθητή του, τον ιδρυτή πάντως της τοπικής εκκλησίας. Εξαιτίας αυτής της αποστολικότητος, πραγματικής ή εκ μεταφοράς, όλες οι τοπικές εκκλησίες μετά προσοχής διατηρούσαν αυτό που θεωρούσαν παράδοση και το διέκριναν ως ορθόδοξο. Η συνείδηση αυτή εν πολλοίς δικαιολογούσε και την πολυμορφία των τοπικών παραδόσεων και τις καταστούσε αποδεκτές. Εκείνο, πάντως, που πρόσεχαν πρωτίστως ήταν να διασώζεται η ορθότητα της δογματικής εκφράσεως της πίστεως, αφού στην δημόσια λατρεία δημοσιεύεται η συνείδηση της

---

[1] Περίληψη της εισηγήσεως παρουσιάσθηκε στα πλαίσια της ετησίας συνάξεως του Ι. Κλήρου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας, με κεντρικό θέμα: Ἡ λατρευτική διάσταση καί ἡ ὀργάνωση τῆς Ἑλληνορθόδοξης κοινότητας στήν Διασπορά. HARROGATE -LEEDS Τρίτη 13Μαΐου 2008.

[2] Για παράδειγμα στον λβ΄ Κανόνας της Πενθέκτης/Εν Τρούλλω Οικ. Συνόδο (692) περιλαμβάνεται, μία παρατήρηση, η οποία αποδυκνύει την ύπαρξη του σχετικού προβληματισμού εξαρχής: « Ἐπειδὴ εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἐν τῇ τῶν Ἀρμενίων χώρᾳ οἶνον μόνον ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ προσάγουσιν, ὕδωρ αὐτῷ μὴ μιγνύντες, οἱ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ἐπιτελοῦντες, προτιθέμενοι τὸν τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, φάσκοντα, διὰ τῆς εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἑρμηνείας, ταῦτα˙ Τίνος ἕνεκεν οὐχ ὕδωρ ἔπιεν ἀναστάς, ἀλλ' οἶνον; ἄλλην αἵρεσιν πονηρὰν πρόρριζον ἀνασπῶν˙ ἐπειδὴ γάρ εἰσί τινες ἐν τοῖς μυστηρίοις ὕδατι κεχρημένοι, δεικνὺς ὅτι καὶ ἡνίκα τὰ μυστήρια παρέδωκεν, καὶ ἡνίκα ἀναστάς, χωρὶς μυστηρίων καὶ ψιλὴν τράπεζαν παρετίθετο, οἴνῳ ἐχρῆτο ἐκ τοῦ γεννήματος, φησί, τῆς ἀμπέλου˙ ἄμπελος δὲ οἶνον οὐχ ὕδωρ γεννᾷ˙ ἐκ τούτου τε τὸν διδάσκαλον οἴονται ἀνατρέπειν τήν τοῦ ὕδατος ἐν τῇ ἱερᾷ θυσίᾳ προσαγωγήν. Ὡς ἂν μὴ καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν κατέχοιντο τῇ ἀγνοίᾳ τήν τοῦ Πατρὸς διάνοιαν ὀρθοδόξως ἀποκαλύπτομεν. Τῆς γὰρ πονηρᾶς τῶν Ὑδροπαραστατῶν αἱρέσεως παλαιᾶς ὑπαρχούσης, οἵ ἀντὶ οἴνου μόνῳ τῷ ὕδατι ἐν τῇ οἰκείᾳ θυσίᾳ κέχρηνται, ἀνασκευάζων οὗτος ὁ θεοφόρος ἀνὴρ τὴν παράνομον τῆς τοιαύτης αἱρέσεως διδαχήν, καὶ δεικνὺς ὡς ἐξ ἐναντίας τῆς ἀποστολικῆς ἵενται παραδόσεως, τὸν εἰρημένον κατεσκεύασε λόγον. Ἐπεὶ καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ, ἔνθα τὴν ποιμαντικὴν ἐνεχειρίσθη ἡγεμονίαν, ὕδωρ οἴνῳ μιγνῦναι παρέδωκεν, ἡνίκα τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ἐπιτελεῖσθαι δεήσεις, τὴν ἐκ τῆς τιμίας πλευρᾶς τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἐξ αἵματος καὶ ὕδατος κρᾶσιν παραδεικνὺς, ἥτις εἰς ζωοποίησιν παντὸς τοῦ κόσμου ἐξεχύθη, καὶ ἁμαρτιῶν ἀπολύτρωσιν˙ καὶ κατὰ πᾶσαν δὲ ἐκκλησίαν, ἔνθα οἱ πνευματικοὶ φωστῆρες ἐξέλαμψαν, ἡ θεόσδοτος αὕτη τάξις κρατεῖ. Καὶ γὰρ καὶ Ἰάκωβος ὁ κατὰ σάρκα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀδελφός, ὃς τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ἐκκλησίας πρῶτος τὸν θρόνον ἐν-επιστεύθη, καὶ Βασίλειος ὁ τῆς Καισαρέων ἀρχιεπίσκοπος, οὗ τὸ κλέος κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διέδραμεν, ἐγγράφως τὴν μυστικὴν ἡμῖν ἱερουργίαν παραδεδωκότες, οὕτω τελειοῦν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ ἐξ ὕδατός τε καὶ οἴνου τὸ ἱερὸν ποτήριον ἐκδεδώκασι. Καὶ οἱ ἐν Καρθαγένῃ συναχθέντες ὅσιοι Πατέρες, οὕτω ῥητῶς ἐπεμνήσθησαν, ἵνα ἐν τοῖς ἁγίοις μηδὲν πλέον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου προσενεχθείῃ, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παραδέδωκε, τουτέστιν ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου. Εἴ τις οὖν ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, μὴ κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων τάξιν ποιεῖ, καὶ ὕδωρ οἴνῳ μιγνὺς, οὕτω τὴν ἄχραντον προσάγει θυσίαν, καθαιρείσθω, ὡς ἀτελῶς τὸ μυστήριον ἐξαγγέλλων, καὶ καινίζων τὰ παραδεδομένα». Στην ερμηνεία του παραπάνω κανόνος ο πατριάρχης Αντιοχείας Θεόδωρος Βαλσαμών (12ος αι), παρέχει μία ενδιαφέρουσα μαρτυρία, ότι: «Οἱ μέντοι Ἴβηρες (Γεωργιανοί) ἱερεῖς ζέον ἐν τῷ ποτηρίῳ οὐ βάλλουσιν, ὀρθοδοξότατοι καί ταῦτα ὄντες˙ καί ἐρωτηθέντες ποτέ συνοδικῶς, πῶς τοῦτο ποιοῦσιν, εἶπον μηδέποτε ὕδατι θερμῷ χρήσασθαι τινα Ἴβηρα εἰς πόσιν οἴνου ἀπό εγχωρίου συνηθείας μακρᾶς καί διά τοῦτο μηδέ αὐτούς χρᾶσθαι ζέοντι εἰς τά ἅγια», συνήθεια που στην συνέχεια διόρθωσαν και κοινωνούσαν με την πρόσμιξη ζέοντος, PG 137, 622.

Εκκλησίας και διατρανώνεται η Ορθοδοξία, και ύστερα το έθιμο.

Οι πρακτικές των μεγάλων κέντρων, πολιτικών και εκκλησιαστικών, λειτουργούσαν ως παραδείγματα για το ευρύτερο περιβάλλον, ώστε να δημιουργούν ανάλογο κλίμα. Συνήθως ο ευαγγελισμός μιας επαρχίας από ένα μεγάλο κέντρο σήμαινε ταυτόχρονα και την μετακένωση της λειτουργικής εμπειρίας στους νεοφώτιστους. Στην αρχή η Αλεξάνδρεια, η Αντιόχεια, η Καισάρεια της Καππαδοκίας, η Ρώμη και αργότερα η Κπολη διέδωσαν την παράδοση τους στα κλίματα τους. Η σύμπτωση, μάλιστα, να διακονούν εξαιρετικές φυσιογνωμίες του θρόνους αυτούς συνέβαλε τα μέγιστα στην ακτινοβολία και των εθίμων των πόλεων αυτών. Ένα ακομη στοιχείο ήταν η αυτοκρατορική νομοθεσία η οποία εν πολλοίς εξωθούσε στην ομοιομορφία όπως την καταλάβαινε η Κωνσταντινούπολη.

Η ύπαρξη διαφορων λειτουργικών παραδόσεων επιβεβαιώνεται πολύ πρώιμα· μία μαρτυρία, η οποία διασώζεται σε ένα κειμενο που εσφαλμένως αποδιδεται στον Πρόκλο Κπολεως (Δ΄-Ε΄αι.), όπου αναφερεται η λειτουργία του Ιακώβου του Αδελφοθεου, την οποια θεωρεί ως την πρώτη και τις άλλες του Μ. Βασιλειου και Ιωαννου Χρυσοστόμου, τις οποίες χαρακτηρίζει ως επιτομές[3]. Αδρομερώς μπορουμε να αναφέρουμε τους εξής λειτουργικούς τυπους. Ο ***συριακός τύπος,*** διαμορφώθηκε κατα τον Δ΄αι. Διασώζεται στις *Αποστολικες Διαταγες* (βιβλιο 8ο), στη συριακη και την ελληνική *Λειτουργια του αγ. Ιακωβου*. Η Λειτουργια των *Αποστολικές Διαταγων* σαφώς διασωζει μια προ-κωνσταντινεια λειτουργία της Συρίας και επηρεασε σοβαρα την εξέλιξη των λειτουργικών δέλτων Ανατολης και Δυσης. Ομοιως η Λειτουργία του αγ. Ιακώβου επηρεασε την λειτουργια του Μ. Βασιλειου. Πρόκειται για την λειτουργικη πραξη της Αντιοχειας. Στην ομαδα αυτή ανήκει και η *Λειτουργια Ιακωβου του Αδελφοθεου*, η οποία απηχεί την πραξη της Αγιας Πολεως, ή καλύτερα όπως διαμορφώθηκε η λειτουργική πραξη τον Δ΄αι. καθώς επίσης και η αποδιδομένη ως *Λειτουργια των Προηγιασμενων Δωρων Ιακωβου του Αδελφοθεου.*

Συναφής με τον παραπάνω είναι και ο ***περσικός τύπος,*** ο οποίος διασώζει την λειτουργική πράξη όπως αυτή διαμορφώθηκε στην Έδεσσα της Μεσοποταμίας· πολλά στοιχεία της διασώζονται στις πληροφορίες της *Διδαχής των Αποστολων*. Η *λειτουργια του Αγ. Θαδαιου και Μάρη* υπήρξε η βαση της Νεστοριανικης Εκκλησιας από τον Ε΄αι. και μετά.

Ο ***αιγυπτιακός τύπος*** έχει ως άξονα την μεταγενέστερη παραδοση περί της *λειτουργιας του Αποστόλου Μάρκου* της εκκλησιας της Αλεξανδρείας. Πολλά στοιχεία ενυπάρχουν και στο αρχαιότερο σωζόμενο Ευχολόγιο του επισκόπου Θμουέως Σεραπίωνος (Δ΄αι.).

Ο ***ρωμαϊκός τύπος*** διαμορφώθηκε κατά τον Γ΄αι. και απηχεί την *Εκκλησιαστική Διαταξη* του Ιππολύτου· επηρέασε γενικά την παραδοση όλης της Δύσεως. Αν και πολλά εκκλησιαστικά κέντρα της Δύσεως όπως Μεδιόλανα, Β. Αφρική δέχθηκαν σοβαρή επίδραση από την Ανατολή αλλά από τον Ε΄γίνεται προσπάθεια να επιβληθεί η πρακτική της Ρώμης, ώστε τον Η΄αι. να επιβληθεί πλήρως. Στην Ραβέννα και την Κάτω Ιταλία, Σικελία επικρατούσε ο βυζαντινός τύπος.

Ο ***βυζαντινός τύπος*** διαμορφώθηκε με βάση κυρίως τον Αντιοχειανό τύπο, της *Λειτουργίας του αγ. Ιακωβου*, ο οποίος επιβλήθηκε στην Κπολη με τις παρουσίες των μεγάλων αρχιεπίσκοπων (πατριαρχών) Γρηγορίου του Θεολόγου και Ιωάννου Χρυσοστόμου· έτσι, λοιπόν, η *Λειτουργία του Μ. Βασιλείου* και του *Ιωάννου Χρυσοστομου*, καθώς και η των *Προηγιασμένων*, λόγω της ακτινοβολίας της Κπόλεως μεταφέρθηκε κι επιβλήθηκε στο μεγαλύτερο μέρος της αυτοκρατορίας, ή επηρέασε τους άλλους λειτουργικούς τύπους, ώστε να αναχθεί στον κατ΄ εξοχήν λειτουργικό τύπο.

Στο ενδιάμεσο του δυτικού συριακού και του βυζαντινού τύπου τοποθετείται η *Λειτουργία της Αρμενικής Εκκλησίας*. Αν και αποδίδεται στον Μ. Αθανάσιο, διασώζει όμως στοιχεία από την λειτουργική πράξη της Καισαρείας της Καππαδοκίας από την οποία δέχθηκε τον Χριστιανισμό.

Οι διαμορφωμένες λειτουργίες δεν έπαψαν να γνωρίζουν συνεχή εξέλιξη, ιδιαιτέρως ο βυζαντινός τύπος ο οποίος δεχόταν συνεχή εμπλουτισμό και εν πολλοίς αποτύπωνε τις «ανάπτυξη» της δογματικής διδασκαλίας της Εκκλησίας. Για παράδειγμα η ένταξη της απαγγελίας του Συμβόλου της Πίστεως, «Ο Μονογενής Υιός», ο Χερουβικός ύμνος κ.α.

Παράλληλα με την ανάπτυξη των διαφόρων λειτουργικών τύπων έχουμε ακόμη μεγαλύτερη ανάπτυξη των διαφόρων τυπικών, τα οποία διασώζουν περισσότερο τελετουργικά έθιμα και πρακτικές της καθημερικής λατρείας, παρά λειτουργικές διαφοροποιήσεις. Για τον λόγο αυτό δεν ανέφερα σκοπίμως στην παραπάνω διαπραγμάτευση τα Ιεροσόλυμα διότι ευθύνονται κατεξοχήν για την ανάπτυξη των τυπικών· συνιστούν μάλιστα μια ιδιαίτερη περίπτωση καθότι η ακτινοβολία της παραδόσεώς της είναι δυσανάλογα μεγάλη με την πολιτική ή εκκλησιαστική ταξη.

Μετά την επισημοποίηση του Χριστιανισμού, τα Ιεροσόλυμα με την επίσκεψη της μητέρας του πρώτου Χριστιανού αυτοκράτορα, της αγίας Ελένης και την εύρεση του Τιμίου Σταυρού είχαν την ευτυχία να προικισθούν με την ανέγερση του Ναού της Αναστάσεως έτσι ώστε να σύντομα να αναδειχθεί σε μοναδικό προσκυνηματικό κέντρο, όλης της Χριστιανοσύνης. Στην συνέχεια, κατά το παραπάνω παράδειγμα, ο αυτοκράτορας Μαρκιανός (450-457) έκτισε ναό προς τιμήν της Θεοτόκου στην Γεθσημανή και η σύζυγός του Πουλχερία έθεσε στην Κπολη τον πρώτο πυρήνα του κατοπινού συγκροτήματος των Βλαχερνών, με την ίδρυση του παρεκκλησίου της *Σορου* με την Εσθήτα της Θεοτόκου και του *Λούσματος* ή *Λούματος*, το αγίασμα, ώστε να καταστεί σημείο αναφοράς των Θεομητορικών εορτασμών στην Κπολη[4]. Όλα τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα να δοθεί το παράδειγμα και την ώθηση στους ευγενείς και στον λαό να επισκέπεται και να κάνει αφιερώματα, ιδρύματα στους Αγίους Τόπους, με συνέπεια να αυξηθούν οι Ναοί και τα προσκυνήματα που σχετίζονταν με πρόσωπα ή γεγονότα της Παλαιάς και Κ. Διαθήκης και να εμπλουτίζεται έτσι το σχετικό εορτολόγιο, με έμφαση τις Θεομητορικές, με ανάλογη τελετουργική και υμνολογική ανάπτυξη. Ο Ιουστινιανός το 543 ίδρυσε την Νέα Εκκλησία, ή Αγ. Μαρία την Νεά, και η κατ΄έτος εορτασμός των εγκαινίων συνδέθηκε με την αφιέρωση της Παρθένου στον Ναό, δηλ. με την εορτή των Εισοδίων.

Παραλλήλα με την ίδρυση των ναών στην Αγία Γη εχουμε την ίδρυση διαφόρων μοναστηριών από ευσεβείς Χριστανούς από όλη την αυτοκρατορία, Ανατολής και Δύσης, με συνέπεια να συμβιώνουν όλες οι λειτουργικές παραδοσεις της Οικουμένης. Καθοριστικός σταθμός στην ανάπτυξη του μοναχισμού, όχι μόνον για την Παλαιστίνη αλλά και γενικώτερ, αποτελεί η ίδρυση της Λαύρας του Αγίου Σαββα (τελευταίες δεκαετίες 5ου αι.) ανατολικά των Ιεροσολύμων προς την Νεκρά Θάλασσα, στην έρημο της Ιουδαίας. Η Λαύρα του Αγ. Σαββα αποτελούσε μια «ομοσπονδία» μοναστηριών μαθητών του Αγ Σαββα τα οποία λειτουργούσαν με τους ίδιους κανόνες του είχε θέσει ο πνευματικός πατέρας όλων, Σαββας. Η φημη του ιδρυτή και η υποδειγματικη οργάνωση του μοναχικου βίου συνετέλεσαν

[3] PG 65, 849–852

[4] Η ίδρυση γενικά αποδίδεται στην αυτοκράτειρα Πουλχερία, βλ. Janin, La Géographie Ecclésia-stique, όπ.π., σ. 161-171. Αλλά, οι κτιτορικές επιγραφές αναφέρουν ως πρώτο ιδρυτή του μεγάλου ναού τον Ιουστίνο Α (518-527) και τον Ιουστίνο Β' (565-578) ως αυτόν που τον επεκτεινε, και τον Λέοντα Α΄ (457-474) ως ιδρυτή του παρεκκλησίου της αγίας Σορού· βλ. Ι. Παπαδόπουλος, Αι Βλαχέρναι, Κωνσταντινούπολις 1920, σ. 6-25· ο ίδιος, Les palais et les églises des Blachernes, Athènes 1928, σ. 110 κε· B.V. Pentcheva, «Rhetorical images of the Virgin: the icon of the "usual miracle" at the Blachernai», Res 38 (2000) 44-50· E. Papaioannou, «The "Usual Miracle" and an Unusual Image: Psellos and the Icons of Blachernai», JÖB 51 (2001) 177-188. Πιθανότερο είναι η Πουλχερία να έθεσε τον πρώτο πυρήνα του συγκροτήματος και μετά να επακολούθησαν οι άλλοι αυτοκράτορες.

στην ακτινοβολία της Λαύρας ώστε να προσελκύει μοναχούς, αλλά και δωρητές από όλη την αυτοκρατορία. Το Τυπικό, δηλ. οι κανόνες λειτουργίας της μοναστικής αδελφότητος, αλλά και το τελετουργικό της μονής, 24ωρος και εβδομαδιαίος κύκλος, σύντομα αποτέλεσαν πρότυπο και βρήκαν μιμητές τα άλλα μεγάλα μοναστήρια της Παλαιστίνης και του Σινά[5]· σύντομα διαδόθηκε στα μοναστήρια του Πόντου, του Λάτρου, του Ολύμπου της Βιθυνίας. Με την Μονή του Στουδίου και το Θεόδωρο Στουδίτη, (μέσα 9ου αι.) διαδόθηκε κι επεβλήθη στην Κπολη.

Όλη η παραπάνω κίνηση αυτή είχε ως αναπόφευκτη συνέπεια η λειτουργική παράδοση της Αγίας Πόλεως, το Ιεροσολυμιτικό Τυπικό, να γίνει περισσότερο γνωστή από τις άλλες τοπικές και να αποβεί παράδειγμα προς μίμηση, ή πηγή εμπνεύσεως για όλη την Χριστιανική Οικουμένη. Μετά, μάλιστα, την Εικονομαχία καθιστάται το κυριάρχο τυπικό, ακόμη και στην Κπολη, παραμερίζοντας έτσι το αντίστοιχο δικό της. Το αρχαιότερο, πάντως, ολοκληρωμένο σύγγραμμα Τυπικού της Κπολεως που έχει σωθεί μέχρι σήμερα προέρχεται από ένα πατμιακό χειρόγραφο (266) του 9ου αι., αν και θεωρείται ότι διασώζει κείμενο παλαιότερό του τουλάχιστον κατά έναν αιώνα. Ομοίως την τάξη της Κπόλεως αποδίδει η *Ασματική Ακολουθία* που διασώζει ο Συμεών Θεσσαλονίκης[6].

Από τον Θ΄αι. και εντεύθεν το Ιεροσολυμιτό τυπικό των Σαββαϊτών κυριαρχεί· συνέπεια αυτού παραμερίζεται το ασματικό τυπικό και επιβάλλεται το μοναχικό· υποχωρεί μέχρι εξαφανήσεως το *Κοντάκιο* ως μουσικό είδος και επιβάλλεται ο *Κανών*, με μεγαλους εκπροσώπους τον Ιωάννη Δαμασκηνό, τον Κοσμά Μελωδό, τον Ανδρέα Κρήτης, τους αδελφούς «Γραπτούς» κ.α. Κέντρο παραγωγής Κανόνων μετά τα Ιεροσόλυμα αναδεικνύεται η Μονή Στουδίου.

Η εκτίμηση και διάδοση του Ιεροσολυμιτικού τυπικού δεν σημαίνει ότι εξέλειπαν τα άλλα. Ο Θεόδωρος Στουδίτης (9ος αι.) με έκπληξη διαπιστώνει ότι «*πολλῶν ὄντων καί διάφορων τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς μοναστηρίοις κεκρατηκυιῶν ἄνωθεν παραδόσεων*»[7], αλλά αυτός προκρίνει το Σαββαϊτικό. Παρόμοια είναι η εντύπωση του Νίκωνος Μαυροείτη (ΙΑ΄αι.)[8], Συμεώνος Θεσσαλονικης (ΙΕ΄αι.)[9], για την ύπαρξη πλήθους και ποικιλιών τυπικών, πράγμα που αποδεικνύει την ελευθερία στην λατρευτική έκφραση των πιστών.

Άλλος παράγων είναι ο εμπλουτισμός του εορτολογίου. Πέρα από τις τοπικού ενδιαφέροντος εορτές, διαδόθηκε το εορτολόγιο των Ιεροσολύμων το οποίο προσέλαβε αυτοκρατορική μεγαλοπρέπεια όταν μεταφυτεύθηκε στην Κπολη και συνδυάσθηκε με το αντίστοιχο της Μεγάλης Εκκλησίας. Οι αυτοκρατορικές τελετές και οι λιτανείες στις οποίες λάμβανε μέρος ο αυτοκράτορας σύντομα επηρέασαν τους αντίστοιχους εορτασμούς και έτυχαν μιμήσεως σε όλες τις μεγάλες αυτοκρατορικές πολείς, δηλ. εκεί που υπάρχουν οι έξαρχοι και λοιποί αυτοκρατορικοί εκπρόσωποι, και κατ᾽ αναλογία είχαν διαμορφώσει αντίστοιχες αυλές όπου μιμούνταν τα δρώμενα της Κωνσταντινουπόλεως.

Μετά την υποταγή των πατριαρχείων της Ανατολής στους Άραβες, μοιραία η ακτινοβολία τους περιστέλλεται και μόλις μετά βίας επιβιώνουν με συνέπεια να συρρικνωθεί ο εσωτερικός εκκλησιαστικός βίος. Ως κυρίαρχο πλέον παράδειγμα λατρευτικής ζωής και τάξεως επιβάλλεται της Κωνσταντινουπόλεως αφού είναι πλέον το μόνο μεγάλο κέντρο που απέμεινε στην Ανατολή, με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι λειτουργικές παραδόσεις σε δύο, Ανατολής και Δύσεως, Κωνσταντινουπόλεως και Ρώμης. Γεγονός πάντως είναι ότι, με την πάροδο του χρόνου, λησμονούνται οι άλλες λειτουργικές παραδόσεις της Ανατολής και όταν αναγκάζονται να τις γνωρίσουν, τις αντιμετωπίσουν με καχυποψία. Η άποψη που κυριαρχεί είναι ότι αυτό που πράττεται στην Κωνσταντινούπολη είναι το μόνο αποδεκτό. Ένα παρόμοιο παράδειγμα διασώζει ο Θεόδωρος Βαλσαμών, πατριάρχης Αντιοχείας για τον πατριάρχη Αλεξανδρείας ο οποίος όταν βρέθηκε στην Κπολη του αρνήθηκαν να τελέσει την *λειτουργία του Αγ. Μάρκου* με την αιτιολογία ότι την αγνοούσαν: «*ἡ καθολική Ἐκκλησία τοῦ ἁγιωτάτου καί οἰκουμενικοῦ θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως οὐδ᾽ὅλως ταύτας ἐπιγινώσκει. Ψηφιζόμεθα οὖν μή εἶναι αὐτάς δεκτάς*»[10]. Ο ίδιος πατριάρχης και κανονολόγος παρακάτω αποφαίνεται οριστικά ότι: «*πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ ἀκολουθεῖν τῷ ἔθει τῆς νέας Ῥώμης, ἤτοι Κωνσταντινουπόλεως· καί ἱερουργεῖν κατά τάς παραδόσεις τῶν μεγάλων διδασκάλων καί φωστήρων τῆς εὐσεβείας, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου καί τοῦ ἁγίου Βασιλείου*»[11]. Η συρρίκνωση, λοιπόν, των λειτουργικών τύπων είναι πλέον γεγονός, η οποία ευνοεί την εξωμοίωση σχεδόν με την λειτουργία Ιωάννου Χρυσοστόμου· κατάσταση που ζούμε άλλωστε μέχρι τις ημέρες μας.

Από την σύνθεση του Κωνσταντινουπολίτικου και του Ιεροσολυμίτικου Τυπικού, προκύπτει η βάση του σημερινού εκκλησιαστικού Τυπικού, το οποίο επικράτησε και εφαρμόστηκε σε όλη την Ορθόδοξη Εκκλησία. Οι διάφορες τοπικές παραλλαγές του, έδωσαν τα σημερινά Τυπικά (Αγίου Όρους, Σλαυικών Εκκλησιών, Πάτμου κ.λπ.)

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως τον ΙΘ΄αι. δημοσίευσε τρεις εκδόσεις του Τυπικού. Βασίζεται κυρίως στο ιεροσολυμιτικό Τυπικό της Λαύρας του Αγίου Σάββα, αλλά έχει και πολλά στοιχεία από το Κωνσταντινουπολίτικο Τυπικό. Το τυπικο αυτό ονομάζεται Τυπικόν της Μεγάλης Εκκλησίας, ειναι προσαρμοσμένο περισσότερο στις ανάγκες και την πράξη των ενοριών και συντομεύει κάποιες ακολουθίες. Η τρίτη έκδοσή του έγινε απο τον πρωτοψάλτη Γεώργιο Βιολάκη (1888), γι' αυτό λέγεται και Τυπικόν Βιολάκη, και είναι μέχρι σήμερα το επίσημο Τυπικό όλων σχεδόν των Ελληνόφωνων Εκκλησιών (Οικουμενικού Πατριαρχείου, Αλεξανδρείας, Ελλάδος, Κύπρου, ομογενών σε Ευρώπη, Αμερική, Αυστραλία).

Μετά το 1924, με την διόρθωση του ημερολογίου δημιουργήθηκαν περιπτώσεις Τυπικού που δεν προβλέπονταν από το Τυπικό του Βιολάκη. Γι' αυτό πρώτη η Εκκλησία της Ελλάδος άρχισε να εκδίδει ετήσιο τυπικό, ανεπίσημα περίπου από το 1930, επίσημα από το 1954, με σκοπό την πρακτική διευκόλυνση ιερέων καί ψαλτών πάνω στο Τυπικό. Σήμερα ετήσιο Τυπικό δημοσιεύουν και αλλες Εκκλησίες (Οικουμενικό Πατριαρχείο, Κυπρος) και ιδιώτες, η βάση όμως ειναι πάντοτε το Τυπικόν της Μεγάλης Εκκλησίας (Βιολάκη, 1888) και η προγενέστερη τυπική παράδοση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Στην δημόσια λατρεία η Εκκλησία διατρανώνει το δόγμα της και διακηρύττει την πίστη της· ενώ, όμως, η πίστη παραμένει αναλλοίωτη, ο τρόπος εκφράσεως διαφέρει. Αποτελεί δε ιστορικό προηγούμενο η αναγνώριση της

[5] Βλ. J. Patrich, Sabas, Leader of Palestinian Monasticism. A Copmarative Study in Eastern Monasticism, Fourth to Seventh Centuries, [Dumbarton Oaks Research Library and Collection], Washngton D.C. 1995
[6] PG 155,624–642.
[7] Ὑποτύπωσις, PG 99,1703.
[8] Βλ. Ξ. Γιάγκου, Νίκων ο Μαυροείτης, βίος-συγγραφικό έργο-κανονική διδασκαλία, Θεσσαλονίκη 1991.
[9] Βλ. Β. Λαούρδας, «Συμεών Θεσσαλονίκης, Ακριβής διάταξις του αγίου Δημητρίου», Γρηγόριος Παλαμάς 39 (1956) 326-341, κείμενο σ. 327-334• Ι. Μ. Φουντούλης, Το λειτουργικόν έργον Συμεών του Θεσσαλονίκης. Συμβολαί εις την ιστορίαν και θείας λατρείας, [Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών], Θεσσαλονίκη 1966. Πρβλ. Πρακτικά Λειτουργικού Συνεδρίου εις τιμήν του εν αγίοις πατρός ημών Συμεώνος αρχπ. Θεσσαλονίκης του Θαυματουργού (15.9.81, [Ι. Μητρόπολις Θεσσαλονίκης], Θεσσαλονίκη 1983.
[10] PG 138, 953 B
[11] PG 138, 954 C

λειτουργικής πράξεως και της ίδιας λατρευτικής εκφράσεως κάθε τοπικής εκκλησίας, η οποία συνδέεται με τις ιδιαιτερότητές της και το ιστορικό παρελθόν της, χωρίς όμως αυτό να συνιστά και διαφοροποίηση από την παράδοση του μυστηρίου. Το γεγονός της Σταυρικής θυσίας του Κυρίου Ημων Ιησού Χριστοῦ είναι αυτό που δημιουργεί Παράδοση· με βάση αυτή την Παράδοση μετά διαμορφώνονται οι άλλες παραδόσεις και έχουν να κάνουν με τον πυρήνα, αλλά με την έκφραση αυτής της εμπειρίας. Η Εκκλησία εξαρχής φρόντισε για την διασφάλιση της αληθείας της Παραδόσεως και μόνον· δεν υπεισήλθε στις λεπτομέρειες εκφράσεως, αλλά άφησε τις ιδιαιτερότητες να επιβιώνουν. Όσες φορές έπραξε το αντίθετο, το έκανε για διαφυλάξει την θεολογική ακρίβεια και όχι για να υποταξει τα διαφορετικά έθιμα. Η ομοιομορφία, άλλωστε είναι ξένη προς την παράδοση της Εκκλησίας, διότι εκείνο που προέχει είναι η ομοφωνία και η ομοψυχία. Η ομοιομορφια ουσιαστικά αποκαλύπτει αδυναμία να κατανοησουμε τα βιωματα του άλλου και έτσι επιβάλλεται η ερμηνεια του ισχυρού ως καθοριστιστικος παράγων. Στην Εκκλησια πάντως η ενότητα είναι καρπός του Πνευματος κι όχι αποτελεσμα πολιτικών συμβιβασμών· όπως και η διακριση κατα τους Πατερες είναι η μεγαλύτερη των αρετων.

Βιβλιογραφια για περαιτέρω μελετη

Θρησκευτικη και Ηθικη Εγκυκλοπαιδεια, (ΘΗΕ), Αθήναι, οικειους τοπους.

«Λατρευσωμεν εὐαρεστως τῷ Θεῷ». Το αιτημα της Λειτουργικης ανανεωσεως στην Ορθοδοξη Εκκλησια, Πρακτικα Β Πανελληνιου Λειτουργικού Συμποσίου, Βόλος 22-25 Οκτωβριου 2000, [Αποστολικη Διακονια], Αθήνα 2003

Το μυστηριο της Θειας Ευχαριστιας, Πρακτικά Γ΄Πανελληνιου Λειτουργικού Συμποσίου, Νεάπολη Θεσσαλονικης 14-17 Οκτωβριου 2001, [Αποστολική Διακονια], Αθήνα 2004

«Ἱερουργεῖν το Ευαγγελιον». Η Αγια Γραφη στην Ορθοδοξη Λατρεια, Πρακτικά Ε΄ Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσιου, Προσκυνημα Ιωαννου Ρώσσου 2-5 Νοεμβρίου 2003, [Αποστολικη Διακονια], Αθήνα 2004

Το Χριστιανικον Εορτολογιον, Πρακτικά Η΄Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσιου, Βόλος 18-20 Οκτωβρίου 2006, [Αποστολικη Διακονια], Αθηνα 2007

Β. Φειδας, *Εκκλησιαστικη Ιστορια*, τ. Α΄, Αθήναι 1992· τ. Β΄, Αθήναι 1994

Π. Χρηστου, *Ελληνικη Πατρολογια*, Ε΄, Θεσσαλονίκη 1992

Ι. Ζιζιούλα (Μητροπολιτου Περγάμου), *Η ενότης της Εκκλησιας εν τη Θεια Ευχαριστια και τω επισκοπω κατά τους τρεις πρωτους αιωνας*, [Γρηγόρης], εν Αθήναις [2]1990

Ι. Ρίννε, *Ενοτης και ομοιομορφια εν τη Εκκλησια κατά το πνευμα των Οικουμενικών συνοδων*, [ΕΕΘΣΑΠΘ/Παράρτημα αρ. 7 τόμου ΛΕ΄], Θεσσαλονίκη 1971

Π. Τρεμπέλα, *Λειτουργικοι τυποι Αιγυπτου και Ανατολης. Συμβολαι εις την Ιστοριαν της Χριστιανικής Λατρειας*, [Αποστολική Διακονία], Αθήναι 1961

Γ. Φίλιας, *Λειτουργικη*, [Γρηγόρη], Αθήνα 2006

Ι. Φουντούλης, Λειτουργική, [Κυριακίδης], Θεσσαλονίκη 1981

» Η Θ. Λειτουργία Ιακώβου του Αδελφοθεου, Θεσσαλονίκη [2]1977

» Η Θ. Λειτουργία του Αποστόλου Μαρκου, Θεσσαλονίκη 1977

» Λειτουργία Προηγιασμένων Δώρων Ιακώβου του Αδελφοθέου, Θεσσαλονίκη 1979

» Η Θ. Λειτουργία της Αρμενικής Εκκλησίας, Θεσσαλονίκη 1979

» Θ. Λειτουργία των «Αποστολικών Διαταγών», Θεσσαλονίκη 1978

Dictionnaire Encyclopedique de la Liturgie, I, II, [Brepols], Turnhout 2002.

The Oxford Dictionary of Byzantium, I, II, II, [Oxford University Press], Oxford 1991.

L. Duchensne, Christian Worship: Its Origin and Evolution, (μετφρ. από την 4η γαλλική έκδοση), [SPCK], London [4]1912

J. Herrin, *The Formation of Christendom*, [Princeton University Press], Princeton 1987

Ch. Jones, G. Wainwright, E. Yarnold, P. Bradshaw, (έκδ.), *The Study of Liturgy*, [SPCK- Oxford University Press] London-N. York 1992

M. Kunzler, *The Church's Liturgy*, [Continuum], London –N. York, 2001

R. Taft, *The Byzantine Rite: A short History. American Essays in Liturgy Series*, [The Liturgical Press] Collegeville Minnoseta 1992

» «The Evolution of the Byzantine "Divine Liturgy"», *Orientalia Christiana Periodica* 43 (1977) 8-30

J. MacKinnon, *Mysic in Early Christian Literture*, [Cambridge University Press], Cambridge rep. 1999

Για τις Θεομητορικές εορτές και την εξέλιξη τους, βλ.:

Ι. Αναστασίου, *Η εορτη των Εισοδιων της Θεοτόκου*, Θεσσαλονίκη 1959. Στην μακρά παράδοση των Θεομητορικών εορτασμών των Βλαχερνών, με κέντρο τον ναό της αγίας *Σορού*, ο Ανδρέας Ιεροσολυμίτης, μετά αρχιεπ. Κρήτης, πρόσθεσε νέα στοιχεία από το τυπικό των Ιεροσολύμων, όπου κέντρο των εορτασμών ήταν ο ναός *Καθισμα* της Θεοτόκου στην Βηθλεέμ, με συνέπεια να διευρυνθεί κατά πολύ η θεματολογία και η λαμπρότητα των σχετικών εορτών· βλ. Β. Λαούρδας, «Η εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου και ο Ανδρέας Κρήτης», *Ορθοδοξία* 25 (1950) 122-123· A. Raes, «Aux origins de la fête de l' Assomption en Orient», *OCP* 12 (1946) 262-274· M. van Esbroeck, «Le culte de la Vierge de Jérusalem à Constantinople aux 6e-7e siècles», *REB* 46 (1988) 181-190 (= Variorum, X, Aldershot 1995)· S.C. Mimouni, *Dormition et Assomption de Marie. Histoire des traditions anciennes*, Paris 1995· S. Shoemaker, *Ancient Traditions of the Virgin Mary's Dormition and Assumption*, Oxford 2002. Πρβλ. V. Limberis, *Divine heiress. The Virgin Mary and the Creation of Christian Constantinople*, London 1994· N. Constas, *Proclus of Constantinople and the Cult of the Virgin in Late Antiquity*, Leiden-Boston 2003. Ο Ανδρέας Ιεροσολυμίτης εκτός των άλλων, με τους πανηγυρικούς που εκφώνησε σε διαφορες Θεομητορικές εορτές, στην Κπολη, διεύρυνε κατά πολύ τους σχετικούς εορτασμούς μεταφέροντας έτσι το κλίμα των Ιεροσολύμων στην Βασιλεύουσα. Ας σημειωθεί ότι το ένα τρίτο του ρητορικού έργου του Ανδρέα αναφερεται σε γεγονότα του βίου της Θεοτόκου, Σύλληψη, Γέννηση, Υπαπαντή, Εισόδια, Ευαγγελισμός, Κοίμηση, βλ. Ν. Τωμαδάκης, *Βυζαντινη Υμνογραφια και Ποιησις*, (Αθήναι [3]1965=) [Πουρναράς], Θεσσαλονίκη 1993, σ. 188-189· Χ. Αγγελίδη, «Ανδρεας Κρητης: Ομιλίες *Εις το Γενεθλιον της Θεοτοκου*. Μια ανάγνωση», στο *Ενθυμησις Νικολαου Μ. Παναγιωτακη*, Ηράκλειο 2000, σ. 1-11· A. Kazdan, *The History of Byzantine Litterature*, έκδ. ΕΙΕ/ ΙΒΕ, Αθήνα 1999, σ. 44-46· M.B. Cunningham, «Andrew of Crete: a high style preacher of the eighth century», στο *Preacher and Audience: Studies in early Christian and Byzantine homiletics*, M. B Cunningham, P. Allen, (έκδ.), Leiden 1998, σ. 267-293. Περισσοτερα, βλ. Π.-Γ. Τσορμπατζόγλου, «Ο Ανδρεας Κρήτης (660-740) και ο πιθανός χρόνος συγγραφής του Μεγαλου Κανόνος (CPG 8219)», *Βυζαντινα* 24 (2004) 7-42.

Ο Χριστιανισμός στην Ουαλία

του Πρωτοπρ. Αναστασίου Δ. Σαλαπάτα

Η Ουαλία είναι ένα ημιαυτόνομο Πριγκηπάτο στη Μεγάλη Βρετανία. Η κύρια χριστιανική Ομολογία είναι η Αγγλικανική. Το τελευταίο διάστημα οι Αγγλικανοί της Ουαλίας έχοντας παρατηρήσει κάποια παρακμή στον εκκλησιασμό των πιστών, αλλά και άλλα ανησυχητικά στοιχεία, ζήτησαν από τον πρώην Αγγλικανό Επίσκοπο της Οξφόρδης (Lord Richard Harries) και δύο Πανεπιστημιακούς Καθηγητές (Patricia Peattie και Charles Handy) να τους προτείνουν τρόπους ανατροπής του αρνητικού κλίματος.

Οι διακεκριμένες αυτές προσωπικότητες αφού συζήτησαν τα σχετικά προβλήματα με πολλά άτομα σε ολόκληρο το Πριγκηπάτο έδωσαν πριν από λίγες ημέρες την αναφορά τους στη Σύνοδο της Αγγλικανικής Ομολογίας στην Ουαλία.

Η αναφορά προσφέρει 50 προτάσεις, μεταξύ των οποίων είναι και οι εξής:

- Οι Ενορίες να αντικατασταθούν με μεγαλύτερες «περιοχές διακονίας», αντίστοιχες με την περιοχές που καλύπτουν τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτές οι νέες εκκλησιαστικές μονάδες θα διακονούνται από ομάδες κληρικών και λαϊκών.

- Να γίνει δημιουργική χρήση των Ναών ώστε να χρησιμοποιούνται από όλη την τοπική κοινωνία.

- Να εκπαιδευθούν οι λαϊκοί για να παίξουν μεγαλύτερο ρόλο στην εκκλησιαστική διοίκηση.

- Να γίνουν μεγαλύτερες επενδύσεις στη διακονία των νέων ανθρώπων.

- Να δημιουργηθούν νέοι λειτουργικοί τύποι, έτσι ώστε να προσελκυσθούν εκείνοι που δεν έχουν μεγάλη οικειότητα με τις εκκλησιαστικές Ακολουθίες.

- Να ενθαρρυνθεί η οικονομική προσφορά προς την «Εκκλησία» μέσω της δεκάτης.

Ο πρώην Αγγλικανός Επίσκοπος της Οξφόρδης και οι δύο εμπειρογνώμονες Καθηγητές ανέφεραν χαρακτηριστικά πως η χριστιανική πίστη καθίσταται μειοψηφούσα θρησκεία στην Ουαλία και πως για τους περισσότερους ανθρώπους, ιδιαίτερα τους νέους, ο Χριστιανισμός έχει γίνει πια κάτι σαν την ξένη γλώσσα κι ό,τι γίνεται στην «Εκκλησία» (εννοώντας την Αγγλικανική Ομολογία) τους φαίνεται παράξενο και ίσως και εξωπραγματικό.

Από τη μελέτη των παραπάνω βλέπει κανείς πως οι Αγγλικανοί της Ουαλίας οδεύουν ολοταχώς προς έναν εκκλησιαστικό «Καλλικράτη», αντίστοιχο της ελληνικής διοικητικής μεταρρύθμισης. Επίσης έχουν διαγνώσει μεγάλο πρόβλημα όσον αφορά την θρησκευτική ταυτότητα των πιστών τους και ιδιαίτερα της νεολαίας, στοιχείο το οποίο δείχνει που οδηγεί -και μάλιστα με μαθηματική ακρίβεια- το πνεύμα της εκκοσμίκευσης που κυριαρχεί στην εποχή μας.

Η πραγματικότητα βέβαια είναι πως όλοι οι Χρισιανοί προφανώς έχουμε ανάγκη να μελετήσουμε και να συζητήσουμε νέους τρόπους επικοινωνίας μεταξύ μας, και επανευαγγελισμού των πιστών μας, αφού -ούτως ή άλλως- παραδεχόμαστε ότι η τρέχουσα κρίση στον πολιτισμένο κόσμο σαφώς δεν είναι μόνο οικονομική αλλά πρωτίστως ηθική.

ΕΠΑΦΕΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΜΑΪΟΣ

1. Το μεσημέρι παρεκάθησε σε Γεύμα με τον Γεώργιο Αργύρη, Εμπορικό Σύμβουλο στην Κυπριακή Υπάτη Αρμοστεία Λονδίνου.
2. Το απόγευμα τον επισκεφθηκε η Φρύνη Μιχαήλ.
3. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αντώνης Γερολέμου (Πρόεδρος της Εκκλησιαστικής Επιτροπής της Κοινότητος Αγίου Νικολάου, Shepherd's Bush Δυτικού Λονδίνου) μαζί με τον Ιερατικώς Προϊστάμενο της Κοινότητος Αρχιμ. Γεώργιο Καρβούνη, και ο π. Ανδρέας Πίττας. Το απόγευμα ανεχώρησε αεροπορικώς για Κύπρο.
4. Το πρωϊ είχε συνάντηση με τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου, Γεώργιο Δημοσθένους, στο Υπουργείο Παιδείας στη Λευκωσία.
5. Επισκέφθηκε την αδελφή του Ελένη στο Φιλανθρωπικό Ίδρυμα Αγίου Νεκταρίου και Αγίας Φιλοθέης, στη Λευκωσία.
6. Το πρωί, χοροστάτησε στην Θεία Λειτουργία και κήρυξε στον Νέον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου, Έγκωμης Λευκωσίας. Το απόγευμα, ευλόγησε τους Γάμους του Θεοχάρους Γ. Θεοχάρους και της Ανδρούλας Μιχαήλ, στο ιερό Ναό Αγίου Μηνά στο χωριό Γέρι Λευκωσίας.
7. Το απόγευμα επέστρεψε αεροπορικώς στο Λονδίνο.
8. Το πρωί τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννου Hackney Ανατολικού Λονδίνου, όπου παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε η τοπική Κοινότητα.
9. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο π. James Kennedy. Το μεσημέρι παρέθεσε Γεύμα στα Μέλη του Διαλόγου Ορθοδόξων και Λουθηρανών (5-10 Μαΐου 2012). Το απόγευμα τον επισκέφθηκαν ο Δώρος Παρτασίδης και ο Ηλίας Επιφανίου. Το βράδυ, παρέστη στο Europe Day Concert που δόθηκε στη St. John's Smith Square του Λονδίνου από την European Union Baroque Orchestra.
10. Το πρωί, προήδρευσε Συνεδρίας του Pan-Orthodox Assembly, που πραγματοποιήθηκε στην Κοινότητα Αποστόλου Βαρνάβα, Wood Green Β. Λονδίνου, όπου στην συνέχεια παρέθεσε Γεύμα, στο οποίο παρεκάθησαν και Μέλη της Επιτροπής του Διαλόγου Ορθοδόξων-Λουθηρανών. Το απόγευμα τον επισκέφθηκαν οι Steven Smith, Kate Magglioco, Δρ. Ανδρέας Ανδρέου, Κύπρος Νίκολας και Paula Antoniou.
11. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Δρ Κωνσταντίνος Μάμμας, ο Πρωτοπρεσβύτερος Κυπριανός Κωνσταντινίδης, ο Καθηγητής Γαβριήλ Παναγή και ο Αλέξανδρος Πελοπίδας (με τον οποίο και παρεκάθησε σε Γεύμα).
12. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η Λίτσα Παντελίδου. Το βράδυ, παρεκάθησε σε Δείπνο στο ξενοδοχείο Claridges του Λονδίνου, το οποίο παρέθεσε ο Σύνδεσμος Ελλήνων Τραπεζιτών.
13. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου, Edmonton Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
14. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά το πρωί τα ζεύγη Λαυρέντη και Ευγενίας Σπανού και Αναστάση και Ιφιγένειας Δίπλαρου, και το απόγευμα ο Κυριάκος Παπασάββας.
15. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η Valentina Kosymova. Το μεσημέρι παρεκάθησε σε Γεύμα στο ξενοδοχείο Hilton Park Lane του Λονδίνου, με την ευκαιρία της 21ης Ετήσιας Απονομής Βραβείων Ιδιοκτητών (21st Annual Property Awards Lunch), οπότε τιμήθηκε ο Ελληνοκύπριος επιχειρηματίας Χρήστος Λαζαρής με το βραβείο Lifetime Achievement. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε η Φιλιώ Γεωργιάδου, συνοδευόμενη από τον γιο της Κύριλλο. Το βράδυ, προήδρευσε συνεδρίας της Γραμματείας του Ε.Φ.Ε.Π.Ε., στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο.
16. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Γενικός Πρόξενος της Κύπρου στο Λονδίνο, Γιώργος Γεωργίου, ο π. Σάββας-Δαυΐδ Βασιλειάδης, ο Χρήστος Χρήστου, ο Αλέξανδρος Κομνηνός με την μνηστή του, Γεωργία Ζουμπουλίδου, και ο Λούης Λοΐζου.
17. Το μεσημέρι, παρεκάθησε σε Γεύμα με το ζεύγος Νικολάου και Σωτηρίας Καραφυλλίδη. Το απόγευμα τον επισκέφθηκε ο Δρ Nicholas Bamford. Αργότερα, έδωσε συνέντευξη, αναφορικά με την οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα, στον Paul Moss του BBC "The World Tonight". Στη συνέχεια, ανεχώρησε για την πόλη Plymouth, παρεκάθησε δε αργότερα σε Δείπνο που παρέθεσε ο Χριστόφορος Χατζηγιάννης.
18. Το πρωί, στο Plymouth, τον επισκέφθηκε ο π. Γρηγόριος-Παλαμάς Carpenter. Στη συνέχεια, επισκέφθηκε το Νοσοκομείο Nuffield. Αργότερα παρεκάθησε σε Γεύμα στο εστιατόριο Morgan's. Το απόγευμα επέστρεψε στο Λονδίνο.
19. Το βράδυ παρεκάθησε σε Δείπνο με την ευκαιρία συμπλήρωσης 100 χρόνων από της ανεγέρσεως του Ιερού Αγγλικανικού Ναού St. Martin of Tours, ιδιοκτησίας σήμερον της Κοινότητος Αγίου Δημητρίου Edmonton Λονδίνου, η οποία εόρταζε τα 40χρονα από της ιδρύσεώς της.
20. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Χαραλάμπους Luton, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
21. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, Croydon, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
22. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε ο Μηνάς Χατζηχρήστου. Το βράδυ, προσκληθείς παρεκάθησε σε Δείπνο στο Middle Temple Hall, το οποίο παρέθεσε το Woolf Institute προς τιμήν του Αρχιραββίνου Λόρδου Sacks για την προσφορά του στις διαθρησκειακές σχέσεις και τις επιτεύξεις του ως άνω Ινστιτούτου.
23. Νωρίς το απόγευμα, παρέστη σε συνεδρία της Εκτελεστικής Επιτροπής των εν Λονδίνω Αρχηγών των Εκκλησιών, στο Methodist Westminster Central Hall. Επιστρέψας στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο, τον επισκέφθηκαν οι Μάριος Μηναΐδης και Δημήτριος Μάρκου. Το βράδυ, τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Καθεδρικό Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου.
24. Το πρωί, χοροστάτησε τη Θεία Λειτουργία και κήρξε στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Αργότερα, τον επισκέφθηκαν στην Αρχιεπισκοπή ο Ανδρέας Χαμπής και η Κωνσταντίνα Αλεξάνδρου.
25. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν οι Ιωάννης Καπόνης και Νικόλαος Παυλιδάκης. Αργά το απόγευμα, προσκληθείς παρέστη στην τελετή αναλήψεως των καθηκόντων του ως Ιερατικώς Προϊσταμένου του Αγγλικανικού Καθεδρικού Ναού του Αγίου Παύλου στο City του Λονδίνου, του David Ison. Αργότερα, επισκέφθηκε τη Βασιλική Πάνου στο Νοσοκομείο Hammersmith όπου νοσηλευότανε. Το βράδυ, παρεκάθησε σε Δείπνο που παρέθεσε ο Faze Galy σε εστιατόριο κοντά στο Paddington.
26. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η Χριστίνα Σιάτη με τον μνηστήρα της, Michael Conyers.
27. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου, και στη συνέχεια επιμνημόσυνη δέηση για τον Ιωάννη Κοντογιάννη. Το βράδυ, παρέστη στην Ετήσια Κοινωνική Εκδήλωση του Συνδέσμου "Αγίου Αμβροσίου Ηνωμένου Βασιλείου", στο Emerald Suite, New Southgate.
28. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν ο π. Julian Agache και ο Παντελής Δημοσθένους.
29. Το πρωί, προήδρευσε συνεδρίας των Βοηθών του Επισκόπων, με τους οποίους και παρεκάθησε σε Γεύμα. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε ο Λούης Λοΐζου, Πρόεδρος της Εκκλησιαστικής Επιτροπής της Κοινότητος Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, Hatfield.
30. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Μαρίνα Κυριάκου Μεττή, ο Ανδρέας Ιωάννου, και ο Μητροπολίτης Διοκλείας Κάλλιστος. Το βράδυ, παρέστη στη Δεξίωση Γενεθλίων της Μαρίας Αντίπα, που έγινε στους χώρους της Antipa Gallery στο Knightsbridge, της απένειμε δε τον Σταυρό της 75ετηρίδας της Αρχιεπισκοπής Θυατείρων.
31. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Αρχιμανδρίτης Τυχικός Βρυώνης, συνοδευόμενος από τον Παντελή Δημοσθένους, Πρόεδρο της Εκκλησιαστικής Επιτροπής της Κοινότητος Αγίων Παντελεήμονος και Παρασκευής, Harrow και Περιχώρων. Το μεσημέρι, παρεκάθησε σε Γεύμα με τον παρεπιδημούντα στο Λονδίνο Μητροπολίτη Μπουένος Άϊρες, Ταράσιο. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκαν ο Αρχιμανδρίτης Χριστόδουλος Περσόπουλος και ο π. Δημήτριος Κοντελίδης.

ΙΟΥΝΙΟΣ

1. Το πρωί, το επισκέφθηκε η Βαρβάρα Καμπουρίδου, Συντονίστρια της Ελληνικής Εκπαιδευτικής Αποστολής Ηνωμένου Βασιλείου, συνοδευόμενη από το σύζυγό της, Γεώργιο. Το βράδυ, τέλεσε Επιμνημόσυνες Δεήσεις στο παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής.
2. Το βράδυ, παρέστη στην Ετήσια Κοινωνική Εκδήλωση της Cypriot Football League, που έγινε στο Κυπριακό Κοινοτικό Κέντρο Βορείου Λονδίνου.
3. Το πρωί τέλεσε Συλλείτουργο μετά του Μητροπολίτου Μπουένος Άϊρες, Ταρασίου, στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας, όπως και Δοξολογία για την συμπλήρωση 60ετίας από της αναρρήσεως στον Βασιλικό Θρόνο Ηνωμένου Βασιλείου, της Βασίλισσας Ελισάβετ Β'. Επίσης, στον Εσπερινό της Γονυκλισίας. Στη συνέχεια, παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Καθεδρικού Ναού Αγίας Σοφίας, στο ξενοδοχείο Lancaster του Λονδίνου.
4. Το πρωί, χοροστάτησε στην Θεία Λειτουργία και κήρυξε στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Επιστρέψας στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο, τον επισκέφθηκε ο Αρχιμανδρίτης Τυχικός Βρυώνης, συνοδευόμενος από τον Παντελή Δημοσθένους, με τους οποίος παρεκάθησε σε Γεύμα.
5. Το πρωί, προσκληθείς παρέστη σε Τελετή Ευχαριστιών (Service of Thanksgiving) στον Αγγλικανικό Καθεδρικό Ναό του Αγίου Παύλου στο

City του Λονδίνου, προς τιμήν της Βασιλίσσας Ελισάβετ για τα εξηντάχρονα από της αναρρήσεώς της στον Θρόνο. Το απόγευμα, ανεχώρησε αεροπορικώς για την Ελλάδα μαζί με ομάδα προσκυνητών που οργάνωσε η Κοινότητα Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, Hatfield.

6. Μετά την άφιξή τους στην Ελλάδα, μετέβησαν στο Λουτράκι όπου επισκέφθηκαν το γειτονικό Μοναστήρι του Αγίου Παταπίου, εγένοντο δε δεκτοί και από τον Μητροπολίτη της περιοχής, Διονύσιον, ο οποίος τους ξενάγησε στην γειτονική Κόρινθο, στα βήματα του Αποστόλου Παύλου, και στους αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής. Ακολούθως μετέβησαν στα Καλάβρυτα, στο Μέγα Σπήλαιο και στην Αγία Λαύρα, όπου τους υποδέχθηκε ο Ηγούμενος της Μονής Ευγένιος Σπανός. Διενυκτέρευσαν στην Πάτρα.
7. Το πρωί, επισκέφθηκε μαζί με όλους τους προσκυνητές τον Ιερό Ναό Αποστόλου Ανδρέα Πατρών και ακολούθως μετέβησαν στο Μεσολόγγι, όπου τους υποεδέχθη ο Μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας, Κοσμάς, ο οποίος τους ξενάγησε στον Κήπο των Ηρώων και το Κενοτάφιο του Λόρδου Βύρωνα, τους παρέθεσε δε Γεύμα στο Σελίβειο Γηροκομείο της πόλης. Από το Μεσολόγγι μετέβησαν στη συνέχεια στην Άρτα, όπου είδαν το περίφημο Γεφύρι της. Από εκεί μετέβησαν, μέσω Πρεβέζης, στο Μοναστήρι των Ηλιοβουνίων, όπου τους υποδέχθη ο Μητροπολίτης Νικοπόλεως και Πρεβέζης Μελέτιος. Ακολούθως, μετέβησαν, μέσω Πάργας, στην Αρχαία Νικόπολη και από εκεί στα Ιωάννινα, όπου διανυκτέρευσαν.
8. Πέρασαν όλη την ημέρα στα Ιωάννινα, όπου επισκέφθηκαν το Μουσείο Κέρινων Ομοιωμάτων, τον Καθεδρικό Ναό και τον Ναό του Αγίου Νικολάου, την περίφημη Λίμνη και το νησί των Ιωαννίνων, όπως και το επιβλητικό σπήλαιο του Περάματος της πόλης, στην οποία διανυκτέρευσαν και πάλιν.
9. Κατά την διάρκεια της ημέρας, επισκέφθηκαν το ιστορικό Μοναστήρι Μολυβδοσκέπαστης (στα Ελληνο-Αλβανικά σύνορα), όπου τους υποδέχθηκε ο Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης, Ανδρέας, και ο Ηγούμενος της Μονής, Θεόδωρος Διαμαντής. Ακολούθως, επισκέφθηκαν την Κόνιτσα όπου τους παρέθεσε Γεύμα ο Μητροπολίτης Ανδρέας σε εστιατόριο έξω από την πόλη. Στη συνέχεια, επισκέφθηκαν τα Ζαγοροχώρια, το θεαματικό ποτάμι Βοϊδομάτη, το Μονοδένδρι (γενέτειρα των εθνικών ευεργετών Μάνθου και Γεωργίου Ριζάρη), τους Κήπους και το Πάπιγκο Ζαγοροχωρίου, διενυκτέρευσαν δε και πάλι στα Ιωάννινα.
10. Νωρίς το πρωί, διέβησαν τα σύνορα στην Κακαβιά και μετέβησαν στο Αργυρόκαστρο, το οποίο, ως γνωστός, βρίσκεται σήμερα στην Αλβανία, όπου τέλεσε συλλείτουργο με τον Μητροπολίτη Αργυροκάστρου Δημήτριο στον εκεί Ιερό Ναό της Θεοτόκου, παρεκάθησαν δε στη συνέχεια σε Γεύμα που παρέθεσε ο Μητροπολίτης στις αίθουσες του, παραπλεύρως του Ναού, Σχολείου. Αργότερα, επισκέφθηκαν περιοχές που συνδέονταν με τον Ελληνο-ιταλικό πόλεμο του 1940-1941 και κυρίως το κοιμητήριο, όπου τάφηκαν όσοι είχαν αποθάνει στο Νοσοκομείο εκείνη την εποχή, τα δε οστά τους είχαν κρατηθεί κρυμμένα μέχρι πρόσφατα, στον δε τόπο σήμερα ταφής τους έχει ανεγερθεί πρόσφατα ένα ειδικό παρεκκλήσιο. Διανυκτέρευσαν δε στους Αγίους Σαράντα.
11. Το πρωί, επέστρεψαν στην Ελλάδα, όπου αρχικά επισκέφθηκαν τις οικολογικές Λίμνες των Πρεσπών, παρεκάθησε δε εκεί σε Γεύμα. Ακολούθως, μετέβησαν στην Καστοριά, όπου τους υπεδέχθη ο Μητροπολίτης Σεραφείμ, ο οποίος τους ξενάγησε στον Καθεδρικό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Στη συνέχεια, ο Αρχιεπίσκοπος Γρηγόριος τέλεσε Τρισάγιο στον περίβολο της Μητροπόλεως για τον ήρωα του Μακεδονικού Αγώνα και Μητροπολίτη Καστορίας (1900-1908) Γερμανό Καραβαγγέλη. Ακολούθως επισκέφθηκε τον Βυζαντινό Ιερό Ναό των Αγίων Αρχαγγέλων, όπου τέλεσε Τρισάγιο στον τάφο του Μακεδονομάχου Παύλου Μελά (1870-1904) και της συζύγου του, Ναταλίας. Παρεκάθησαν σε Δείπνο που παρέθεσε ο Μητροπολίτης Σεραφείμ και διενυκτέρευσαν στην Καστοριά.
12. Το πρωί, επισκέφθηκαν την Λίμνη Καστοριάς και το εκεί πλησίον Μηναστήρι της Μαυριώτισσας. Στη συνέχεια, επισκέφθηκαν το Μοναστήρι Γενέσεως της Θεοτόκου στην Κλεισούρα, όπου τους υποδέχθηκε η Ηγουμένη Εφραιμία, επισκέφθηκαν δε τα μέρη, τα οποία αγίασε η νεο-ανακηρυσθείσα Αγία της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Σοφία η Ασκητής (1883-1974). Αργότερα, περνώντας από το Μέτσοβο, επισκέφθηκαν τα Μετέωρα και συγκεκριμένα τα Μοναστήρια Ρουσσάνου και Αγίου Στεφάνου. Διανυκτέρευσαν δε στην Καλαμπάκα.
13. Το πρωί, επισκέφθηκαν τον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στην Καλαμπάκα, όπου τους υπεδέχθη ο Μητροπολίτης Σταγών και Μετεώρων, Σεραφείμ, εθαύμασαν δε τον μοναδικής αξίας Άμβωνα, στον ευρισκόμενο στο κέντρο του Ναού. Στη συνέχεια, μετέβησαν στα Τρίκαλα και από εκεί στο Μοναστήρι Κορμπόβου στην Λαγκαδιά, όπου τους υπεδέχθη ο Μητροπολίτης Τρίκκης Αλέξιος και η Ηγουμένη Θεοφύλακτη Τσακαγιάννη, προσκύνησαν δε και τα Ιερά λείψανα του Αγίου Βαρνάβα. Από εκεί, επέστρεψαν στο αεροδρόμιο Αθηνών και στη συνέχεια στο Λονδίνο.
15. Το πρωί, το επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αρχιμανδρίτης Τυχικός Βρυώνης, συνοδευόμενος από τον Παντελή Δημοσθένους, ο π. Χριστόδουλος Χριστοδούλου και ο Ανδρέας Αυγουστής. Το βράδυ, παρέστη στην 8η Διάλεξη Magna Carta, στο Πανεπιστήμιο Royal Holloway, με ομιλητή τον Αρχιεπίσκοπο Καντουαρίας Δρα Rowan Williams και με θέμα της ομιλίας "Κυριαρχία, Δημοκρατία, Δικαιοσύνη: στοιχεία καλής κοινωνίας;", και στη συνέχεια παρεκάθησε σε Δείπνο.
16. Το μεσημέρι, ευλόγησε τους γάμους του Σταύρου Λιβανού και της Μαριέλας Α. Τσαυλίρη στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Παρεκάθησε δε το βράδυ στο γαμήλιο Δείπνο, στο ξενοδοχείο Grosvenor.
17. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αποστόλου Βαρνάβα, Wood Green Βορείου Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
18. Τον επισκέφθηκαν, το πρωί, διαδοχικά ο Διάκονος Joseph Forbes, ο Σάββας Πατσαλοσαββής, και ο Αρχιμανδρίτης Αθηναγόρας Αθανασίου.
19. Το πρωί, τέλεσε την Νεκρώσιμο Ακολουθία για την Ευθυμούλα Κ. Καλυβίτη στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Τον επισκέφθηκαν οι Ιερείς του Ναού Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού, Haringey Λονδίνου, Αρχιμανδρίτης Σεραφείμ Παπαθανασίου, Πρωτοπρεσβύτερος Ανδρέας Χατζησαββής και Πρεσβύτερος Παύλος Γρηγορίου. Αργότερα, ο Λάκης Θεοχαρίδης.
20. Το πρωί, παρέστη σε εκδήλωση στο Westminster Abbey προς τιμήν του Δαλάι Λάμα. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε ο Αρχιεπίσκοπος Washington και Μητροπολίτης πάσης Αμερικής και Καναδά της Ορθοδόξου Εκκλησίας εν Αμερική, Ιωνάς, συνοδευόμενος από τον Πρωθιερέα Stephen Platt. Επίσης, τον επισκέφθηκε ο Milen Mitkov. Το βράδυ, προήδρευσε συνεδρίας των Κηδεμόνων της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια παρεκάθησε σε Δείπνο, σε εστιατόριο στο Paddington, με τον Κύπρο Νίκολας ως προσκεκλημένος του Faze Galy.
21. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αρχιμανδρίτης Τυχικός Βρυώνης, συνοδευόμενος από τον Παντελή Δημοσθένους, και οι Εμμανουήλ Αλευρουδής και Ανδρέας Κολλιόπουλος. Το δε απόγευμα, οι Δημήτρης Αντωνακόπουλος και Ιωάννης Κυριακίδης, και ο Πρωτοπρεσβύτερος Αντώνιος Mutyaba Nkwanga, συνοδευόμενος από το ζεύγος Παντελή και Μαρίας Μακρή και του γιου τους, Γιώργου.
22. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το πρωί ο Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Ζαφειράκος, και το απόγευμα, ο Πρωτοπρεσβύτερος Αναστάσιος Σαλαπάτας.
23. Το πρωί, παρέστη σε εκδήλωση, στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνο, με θέμα: "Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2012: Από την Ολυμπία στο Λονδίνο".
24. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό Αγίου Αντωνίου και Ιωάννου Βαπτιστού, Islington Βορείου Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
25. Τον επισκέφθηκαν διαχοδικά, το πρωί, ο Αρχιμανδρίτης Τυχικός Βρυώνης, συνοδευόμενος από τον Παντελή Δημοσθένους, και το απόγευμα, ο Μητροπολίτης Διοκλείας Κάλλιστος, ο Αρχιμανδρίτης Ραφαήλ Παβούρης, η Ιωάννα Γκρίνια και ο Κωνσταντίνος Αθανασόπουλος. Το βράδυ, παρέθεσε Δείπνο προς τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τους Ιερείς του Καθεδρικού Ναού Αγίας Σοφίας Λονδίνου, στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο.
26. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αρχιμανδρίτης Τυχικός Βρυώνης, η Shereen Kamal συνοδευόμενη από τον γιο της, Fuad, και η Βασούλα Baron, υποδιευθύντρια του Ομολογιακού Σχολείου "Άγιος Κυπριανός". Αργά το απόγευμα, παρέστη στην εκδήλωση που οργάνωσαν από κοινού το Υπουργείο Διεθνούς Αναπτύξεως και η Αρχιεπισκοπή Καντουαρίας, στο Lambeth Palace, με θέμα, "Faith Partnership Principles".
27. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκαν ο Ιωάννης Κυριακίδης και ο Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Ζαφειράκος. Το βράδυ, προήδρευσε συνεδρίας των Κηδεμόνων του St. Nicholas' Trust.
28. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η Συντονίστρια της Ελλαδικής Εκπαιδευτικής Αποστολής, Βαρβάρα Καμπουρίδη, και το απόγευμα οι τρεις Ιερείς του Ναού Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού, Haringey Λονδίνου, Αρχιμανδρίτης Σεραφείμ Παπαθανασίου, Πρωτοπρεσβύτερος Ανδρέας Χατζησαββής και Πρεσβύτερος Παύλος Γρηγορίου. Το βράδυ, παρέστη, στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου, στην παρουσίαση του βιβλίου ποίησης της Λίας Αποστολίδη-Παύλου, το οποίος παρουσίασε η Edmée Λεβέντη.
29. Το πρωί, χοροστάτησε στην Θεία Λειτουργία και κήρυξε στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε πρόγευμα. Το μεσημέρι, τέλεσε την Νεκρώσιμο Ακολουθία για τον Θεμιστοκλή Δράκου στον ίδιο Ναό.
30. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό των Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, Hatfield, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα. Αργά το απόγευμα παρέστη στα εγκαίνια του 28ου Φεστιβάλ Κυπριακού Κρασιού στο Alexandra Palace του Βορείου Λονδίνου. Αργότερα, τέλεσε Μέγαν Εσπερινό στον Ιερό Ναό Αγίων Κοσμά και Δαμιανού των Αναργύρων, στο Gospel Oak του Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε Δείπνο.

Encyclical from Archbishop Gregorios on the Queen's Diamond Jubilee

To the Reverend Priests and Deacons,
Honourable Chairpersons and Members of the Communities of the
Sacred Archdiocese of Thyateira and Great Britain.

Dearly Beloved in the Lord,

As you know, Her Majesty the Queen of England, Elizabeth II, is this year celebrating sixty years of her reign (1952 - 2012). This is an historic event because those sixty years have seen changes of global and historic significance. Great progress has been made in the fields of education, health, democracy and human rights. Great international institutions, such as the United Nations, NATO, the European Union, and a unified European economy, were all established during her reign. New states have been established. In 1960 Cyprus ceased to be a British colony and became a Republic. The British Empire established the Commonwealth to which belong 56 former colonies, including Cyprus. In the area of church and religion, the World Council of Churches was established in 1948. Local divided churches began theological dialogue with the intention of coming back into union with one another and making the One, Holy, Catholic and Apostolic Church, which we pray for daily in the Creed, a reality.

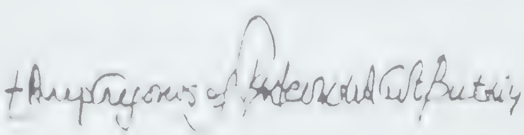
These are but a few of the great events which took place in the last sixty years of Queen Elizabeth's reign. I should also mention the great changes which have taken place in the United Kingdom during this time. First of all, this country established a good and unique system of healthcare for its people. It developed education and gave all citizens the opportunity to study and share in the modern advancement of the arts, the sciences, and literature. During her reign millions of refugees from all countries of the world have been accepted in this country. Most importantly, they have all been offered the privileges of democracy and freedom, that they may share in every way in education and governance and become creative citizens of this country. The laws of the land are continually improved to strengthen democracy, liberty, human rights and the equality of its citizens.

It is therefore right for the British People and all nations of the Commonwealth and others to celebrate this event. H.M. Queen Elizabeth has served the institution of the monarchy with dedication. With her profound faith in God and her reverence for the institution of the Church, by her devotion to divine things and to the institution of the family, through her continued contact with her subjects and her keen interest in peace, freedom, democracy, the welfare of her people and the preservation of law and order, H.M. Queen Elizabeth, together with her husband, Prince Philip, and all the Royal Family, has contributed categorically to peace in the world, and to progress and security, not only for the United Kingdom, but for all people. We Orthodox Christians, like so many other minorities who live in this hospitable country, experience her compassion, protection and care no less than other citizens of this country, and we are grateful for her care and interest in our Orthodox Church.

For this reason, we too share in the joyful celebrations for the sixty-year reign of Queen Elizabeth II, and with the rest of the people, we pray for her health and thank her from the bottom of our hearts for her care toward us. May our Lord Jesus Christ, at the intercessions of the Most-holy Mother of God and of St Elizabeth, whose name she bears, strengthen her and grant her His great and rich mercy.

Together with the whole praying Church, let us ask that she may have "a Christian end to her life, painless, unashamed and peaceful, and a good defence before the dread judgement seat of Christ". To Him be the dominion, glory and boundless mercy forever. Amen.

London, 22nd May 2012

Gregorios, Archbishop of
Thyateira & Great Britain

TO HER MAJESTY QUEEN ELISABETH II MANY YEARS!

In 1922, exactly 90 years ago, the Ecumenical Patriarchate of Constantinople created this Diocese, with its centre in London. Since then a great many changes have taken place not only in this country but also in Europe and the rest of the world.

After the Second World War a new wave of Greek Orthodox immigrants, many from Cyprus, now a member of the Commonwealth, settled in these islands, and the Church authorities began to make provision for their spiritual, social and educational needs. Today, as Her Majesty reaches her Diamond Jubilee, the Greek Orthodox Christians in these islands have churches not only in London but also in all the larger, and many of the smaller, cities and towns served by devoted and enthusiastic clergy and laity.

It goes without saying that the Orthodox in this country strive to remain loyal citizens while remaining true to their Tradition. I trust that Orthodox Christians, together with the members of our sister churches, will continue to serve the people of this country, to the glory of the Triune God.

From an early age Her Majesty Queen Elisabeth II knew that she would one day be Queen and she accepted this burden as a serious call to mission and service. This sense of mission has marked her whole life throughout the sixty years of her reign. She has been blessed in her long and happy marriage to an ideal husband, Prince Philip of Greece. Like her he came of a royal house and he was able to share with the burden of kingship in a very difficult period of human history. The Second World War and its aftermath were destined to change the shape of the map of humanity, as the wind of freedom created many new states, turning the old British Empire into the Commonwealth. Her Majesty, being at the helm, made a unique contribution to this transformation of Empire into a Commonwealth of fifty four independent states. This change has been achieved on the whole by peaceful means and with new progress in the life of Great Britain and the Commonwealth, and of the wider world.

Queen Elisabeth has been a conservative (with a small 'c') monarch, but she has helped her people to open their minds and hearts to accept and adopt new ideas in every aspect of life. Characteristically she remains a devout Christian, manifesting her religious and spiritual values, such as the integrity of the family, charity and sharing the country's wealth with poor nations, some of them her former colonies. She is a devout Anglican, following the path of her predecessors. Recently she openly defended the Church of England, reminding everyone that she is its Supreme Governor and urging the people of Britain to follow her example.

In congratulating Her Majesty on her completing Sixty Glorious Years, I, Archbishop Gregorios, end as I began with the traditional acclamation given to the Emperors of Byzantium, "Eis Polla Eti!" - "Many Years!"

SERVICE FOR THE DIAMOND JUBILEE OF H.M. QUEEN ELIZABETH II

Blessed is our God, always…
Save, O Lord, your people…
Apolytikion of the church
Doxology

Have mercy on us, O God…

Again let us pray for all devout and Orthodox Christians

Again let us pray for our Archbishop Gregorios…

Again let us pray for health, salvation and forgiveness of sins for the servant of God, Queen Elizabeth, for all the royal family, and for all her subjects throughout the world, the Commonwealth and all the British people.

Let us pray to the Lord.

God of time and eternity,
whose Son reigns as servant, not master;
we give you thanks and praise
that you have blessed this Nation, the Realms and Territories,
with ELIZABETH,
our beloved and glorious Queen.
In this year of Jubilee,
grant her your gifts of love and joy and peace
as she continues in faithful obedience to you, her Lord and God,
and in devoted service to her lands and peoples,
and those of the Commonwealth,
now and all the day of her life,
through Jesus Christ our Lord.
Amen.

Apolysis

The end of the School Year 2011 - 2012

To the Reverend Priests and Deacons, Honourable Chairpersons and Members of the Ecclesiastical Committees, Ladies' Auxiliary Associations and Community Schools; Educational Institutions, Parents' Associations, Trustees and Teaching Staff of the Greek and Sunday Schools, and all the Christian Flock of the Sacred Archdiocese of Thyateira and Great Britain and Ireland.

Dearly Beloved in the Lord,

I am writing on the occasion of the end of the school year 2011 - 2012 to congratulate you and thank you for your enthusiasm, efforts and missionary zeal, and for contributing so positively and decisively to the operation and advancement of our Sunday Schools this academic year.

Our sacred Archdiocese carefully observes the continued functioning of our schools, for we strongly believe that we can continue to achieve our goals only by founding our efforts on the two pillars of our people: our Orthodox Christian Faith and worship, and Christian education. These two pillars have been formed and made firm throughout the last two thousand years or more of Orthodox life and creative activity.

Therefore, I call upon you all, if you truly care for the posterity of our people and our continued progress in this hospitable country, to go on offering your invaluable services to our Sunday schools as best you can. Our clergy should make sure that the Orthodox faith is taught regularly in a way that our children can understand. The Ecclesiastical and School Committees should see to the provision of usable premises for the lessons and recreation in a comfortable and happy environment for teachers and pupils alike. Teachers should think of themselves as missionaries, imparting the light of knowledge and experience to our young ones with love, enthusiasm and self-denial.

This year, the great city of London is hosting the Olympic Games. We should therefore draw attention to the spirit of healthy competition, co-operation, mutual respect, nobility, self-restraint and discipline. Such are the characteristics which should define those who fight the good fight. Education and knowledge are a continuous, unceasing struggle which demands sacrifice, great effort and study. In the words of Aristotle: "We cannot learn without pain". Therefore our children, pupils and students, should imitate the Olympic athletes, and each should aspire to become competitors in doing good, in wisdom, virtue and progress. As St Paul says: "So, brothers and sisters, whatever is true, whatever is noble, whatever is right, whatever is pure, whatever is lovely, whatever is admirable—if anything is excellent or praiseworthy—think about such things" (Phil.4:8).

Finally, I appeal to all Orthodox Christians who have children of school age: always send your children to your local parish school; encourage them to use their free time for study, revision and absorbing the knowledge that their school teachers strive to impart to them. For without the dogged persistence and active interest of you parents in their understanding of Orthodox Christianity, our schools will fail in their task. More importantly, the family will be in danger of becoming alienated from the Tradition of our forefathers.

May you have good health and the blessing of God in your work, and a happy and peaceful summer, and with the expectation that all of our school children will enrol in our parish schools next academic year (2012-2013), I remain with fervent prayers and love and esteem in the Lord.

London, July 2012

+Archbishop Gregorios of Thyateira & Great Britain

Gregorios, Archbishop of
Thyateira & Great Britain

The tragic events of July - August 1974

To the Reverend Priests and Deacons, Honourable Chairpersons and Members of the Ecclesiastical Committees, Ladies' Auxiliary Associations and Schools of our Communities, Societies, Bodies and Organisations in the United Kingdom and Ireland, and to all the Flock of the Sacred Archdiocese of Thyateira and Great Britain.

Dearly Beloved in the Lord,

For the last 38 years, Hellenes throughout the world have remembered, with anguish and sorrow, the tragic events of July and August 1974, beginning with that imprudent coup and ending with the violent, illegal and unjustifiable Turkish invasion and occupation of almost half of the island of Cyprus. This resulted in more than two hundred thousand Greek Cypriots being thrown out of their homes, stripped of their property, and compelled by the occupying forces to become refugees, unable to return to their homeland.

But let us remember, and never forget, the more than six hundred thousand missing persons, many of whom had been murdered and buried (the Lord knows where), without a funeral, without prayer, without sympathy. Hundreds are those refugees who never had the opportunity to visit their graves, and died with the unfulfilled longing to return to the place where they were born and saw their first sunrise.

Yet, beloved brethren and fathers, we should remember not only the tragedy of July-August 1974, but also our sacred obligation and duty to foster reconciliation, co-operation, unanimity and harmony between ourselves and our enemies and friends.

Cyprus will find its liberty and re-unification through the morality, education, and authentic patriotism of its people, by our return to and stability in the Christian faith and Greek Orthodox tradition. Church and State are called to support the traditional institutions, family, righteousness, and genuine, true patriotism, as opposed to idealism and fanaticism. Freedom is not only a matter of passion and sacrifice, but respect for others and the preservation of human rights, with an exalted sense of responsibility, profound virtue and humaneness, accompanied by simplicity of life and the protection of the weak; not extravagance, easy and unjust wealth and inconsiderate wastefulness which, alas, can be seen in our days from both leaders and nations. By the former things are our consciences strengthened and the prerequisites established for the restoration of freedom and the re-unification of the Island of the Saints.

With all this in mind, our churches, schools and other institutions will organise, as they do every year, special events in remembrance of the occupation, to strengthen our deep desire for the leaders of the world to deliver justice to our unjustly troubled people.

With devotion and humility, we shall offer supplications and memorial services for the fallen, known and unknown. We ought to avoid damaging party political speeches and bitter references to our own errors, which do much greater harm than good to the suffering island of Cyprus and its cause. You should also participate in the annual peaceful protest which is organised by the National Cyprus Federation, which will take place this year on Sunday, 8th July, at 3.00 p.m. (ending at 4.15 p.m.), at Trafalgar Square, London, where the Cyprus Minister of Internal Affairs, Eleni Mavrou, will speak.

I wish you all health and strength to continue in your struggle peacefully, and to pray without ceasing, asking Christ to restore us to our lands and homes. And I remain with much love in the Lord and fervent prayers.

London, July 2012

+Archbishop Gregorios of Thyateira & Great Britain

Gregorios, Archbishop of Thyateira & Great Britain

ADDRESS OF HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN AT THE MEETING OF THE ASSEMBLY OF ORTHODOX HIERARCHS IN THE BRITISH ISLES

Wood Green: Thursday, 10th May 2012

Dear Brothers in Christ,

I am delighted to see you at this, the fifth plenary session of the Assembly of canonical Orthodox Hierarchs in the British Isles; and I greet you with the traditional Orthodox Paschal greeting of 'Christ is Risen !', at the same time welcoming you in the name of His All-Holiness the Oecumenical Patriarch, Vartholomaeos I, who is aware of our meeting today and who has asked me to greet you with a warm and brotherly embrace.

Since our last plenary meeting, the Educational Committee (of which I am the Chairman) has held a further meeting and has begun preparing leaflets about Marriage, Baptism, and the curriculum for the 'Sunday' or catechetical schools for our young people. We also talked a lot about the experience of the Archdiocese's Ecclesiastical Seminary and also about the contribution that the 'Cambridge Institute' might make through its courses (although there were reservations about this). One suggestion was that lectures should be organised on a local basis, with them being open to the clergy and interested laypeople (with, perhaps, some being in a language other than English). We also addressed the question of University Chaplaincies, and it was thought appropriate to invite Archpriest Alexander Fostiropoulos to speak on this subject, given his experience in this field. I should be interested to learn the progress of the Pastoral and Theological Committees, chaired by my beloved brothers Archbishop Elisey and Metropolitan Kallistos, which we will hear about at the appointed time in our programme.

Since our last meeting, the sub-committees that we have appointed have met; and I should like to take this opportunity to thank them wholeheartedly for the work they have undertaken - they have done a very good job. They have studied various subjects in connection with pastoral problems, education, and have expressed a variety of opinions – for example, in connection with having a meeting of our clergy or some of our lay leaders with our young people.

It seems to me that we urgently need to discuss how we can cultivate closer relationships between ourselves, the Orthodox hierarchs living in this country and those with pastoral responsibility here. Based on our experience to date, it seems to me that we have difficulty in meeting one another – for various reasons, but principally due to many of us living outside the boundaries of these Islands. It is essential that we meet to discuss the various pastoral and practical problems that we confront in exercising our ministry in the Country we love, as well as to discuss matters which impinge on our common goal, that is to say the unity of our Church and deeper understanding and co-operation between each other's Orthodox Church. We cannot nowadays limit ourselves to a single annual act of united Orthodox Worship at the Pan-Orthodox Vespers of the Sunday of Orthodoxy. Our Orthodox Faithful – and others outside the Church – need to see us sharing in the unity of the Holy Eucharist and other pastoral and practical matters, as a witness to our unity in Christ.

One of the problems that I referred to at our first meeting (on 21st June 2010) and which emphasises the lack of co-operation among us is that of a small number of clergy or candidates for ordination who, finding that they are not eligible for ordination in one diocese, hasten to another. In such delicate and sensitive matters, we need to consult among ourselves and reach a common understanding. I mentioned this then as a field in which we should co-operate in order to avoid creating problems between ourselves, to avoid scandalising our Faithful, and of how we need to work in accordance with the directives that we have been given by our chief bishops following the meeting of our Primates held at the Phanar on 12th October 2008 and who have given us our 'Charter' for these meetings.

There is also the question of our own 'housekeeping' – that of fulfilling our obligations towards the running of our Assembly. As you know, each participating Church is expected to contribute £500.00 annually. Our Treasurer can give us an up-to-date picture, but I understand that so far only two Churches have forwarded their subscriptions.

I also need to raise the matter of the title that we have given to our Assembly. I have received both written and oral comments on the fact that we have entitled ourselves as being of 'The British Isles and Ireland'. It has been rightly pointed out to me that the geographical term 'British Isles' embraces Ireland and that it might be better to use the terminology 'Great Britain and Ireland', with it being understood that this includes the Channel Islands and the Isle of Man.

So, once again I welcome you; and I look forward to a fruitful discussion on the matters that I have referred to, as well as to the subjects referred to in our Agenda – in particular, that of Dialogue between the Orthodox and Roman Catholic Churches.

The Supracosmic Gift of Priesthood as a Ministry of Reconciliation between the World and God

Clergy Conference of the Holy Archdiocese of Thyateira

Most Honourable and Most Holy Chief Shepherd,
Holy Hierarchs,
Reverend Fathers,

Christ's priesthood, of which we are partakers, is a great and marvellous gift of the Holy Spirit, and the reason for this is 'difficult to explain'[1] for us poor ones. It is seen in the world as a ministry of reconciliation of the world with God the Saviour. Those who receive this gift, have as the main task of their life, to be ambassadors to the world for the salvation which Christ grants unto the world and to labour for the spiritual rebirth of the flock which the Lord in His goodness has entrusted to them.

As for every deed and step in our life, we have a perfect 'example' and true 'way' in the Person, life and word of the Almighty Jesus, so likewise in our priestly service, apart from His Revelation, there is no other light to direct us towards fulfilling it in a manner pleasing to God and for eternal redemption, both ours and that of the whole world.

The Apostle Paul says, 'God was in Christ, reconciling the world unto himself'[2]. In other words, as Christ is for us the only Teacher, in the same way, He was also the Priest par excellence, Who gained sure 'access'[3] for us to the Heavenly Father of lights whereby we inherited from Him the grace of adoption. We became the friends of Christ, His brethren and co-inheritors.

However, how did the Lord accomplish this supernatural work for our sake, by which He ministered as a priest for the salvation of the world? Certainly by His unspeakable self-emptying and the incomprehensible humility of His sacrifice.

In order for us as priests to recognise of 'which spirit' we are, or ought to be, I shall try to mention two points which characterise the Lord's Appearing and conversation among us.

No one can measure the extent of the Son of God's self-emptying, of His uncreated divine nature being joined to the created human nature. Neither can one describe the depth of His humility when He assumes the endless tragedy and infirmity of the world's fall. He put Himself underneath all to save all. He did not come as one exercising authority, or as a ruler or potentate. These are the characteristics of the estranged idolaters, as He Himself said. He, however, became the servant of all. 'I am among you as he that serveth'. He taught us a paradoxical lesson, that the one who 'serves' is 'greater' than the one who 'sits at the table'[4]. And He gave us the commandment to learn the same humility from Him, and that whoever of us wishes to 'be greatest' must first be as 'the younger' and as a 'servant' in ministering to others. He manifested an unspeakable and supernatural perfection in the weakness of the flesh which He assumed.

The great Apostle Paul, who was the perfect imitator of Christ and who heard the 'unspeakable' words of Paradise, was at the same time taught to prefer nothing in this temporary life, to knowing 'Jesus Christ and him crucified'[5]. Any divergence from this model renders us 'foolish'[6], that is, heedless, unmoved by the love 'unto the end' of God Crucified[7]. Having the suffering Lord of glory as his example, the Apostle did not hesitate in his ministry, but 'though he was free from all men, yet

Hebr. 5: 11.
II Cor. 5: 19.
Rom. 5:2; Eph. 2:18; 3:12.
Lk. 22: 26-27.
I Cor. 2: 2.
Cf. Gal. 3:1.
Jn. 13: 1.
Cf. I Cor. 9: 19.

he made himself servant unto all, that he might gain the more'[8]. He is initiated into the mystery of godliness and has the 'spirit' and 'mind of Christ', which he expresses in Philippians as follows: 'Let nothing be done through strife or vainglory, but in lowliness of mind let each esteem other better than themselves. Look not every man on his own things, but every man also on the things of others. Let this mind be in you, which was also in Christ Jesus'[9]. In other words, what matters is the other, whom we should serve in the supreme work of his reconciliation with God. The salvation of the least of our brethren 'for whom Christ died'[10] comes before our own.

We, therefore, as priests and imitators of the Great Apostle Paul, will only honour our ministry, when we put ourselves beneath every person who comes to us. By our humility without dissimulation, we shall bring him to a sense of honour so as to accept the word of the Gospel, and thus we shall contribute to the regeneration of even but a few. If during our priestly service to our fellow men, we add a portion of humble love to everything we do and to every word we utter, then, to be sure, the good Lord will bless, first ourselves and then the others, so that we may inherit the great portion of grace which flowed from the Cross and Resurrection of His Beloved Son.

Another characteristic sign which shows the fullness and unattainable perfection of Christ's sacrifice, is His 'suffering without the gate that he might sanctify the people with his own blood'[11]. In other words, Jesus Who is merciful unto all, patiently endured the Passion in utter humiliation. As the Apostle says in another place, Christ accepted that all the 'reproaches of them that reproached him'[12] fell upon Him, not in order to please Himself, but to benefit and console man in his devastation. The Apostle exhorts us also to do the same in order to meet Jesus Christ and come into His living Presence, 'raised from the dead'[13]. To come out of the camp of this world, 'bearing the reproach of Christ'[14] and 'seeking for the city to come'[15]. Then our worship will be pleasing to God and beneficial to others.

According to the above, for a priest's ministry to be honourable and blessed, it must be distinguished by his devotion and dedication to 'Jesus the author and finisher of our faith'[16]. The world should not tear him away from seeking the saving grace of the Lord for himself and his brethren, neither should it beguile him with the vanity of its nice things. He must not be influenced by its ways which are an 'abomination in the sight of God'[17]. He should prefer the hard sayings of the Gospel and not try to make His truth compatible with the love of this world which is 'enmity against God'[18].

Therefore, being initiated in the divine mind of Jesus, sympathetically placing himself below the other and preferring the reproach of Christ outside the camp of the opinion of this world, the priest will be able to place himself on the humble way of the Lord. Since He is the way, as He said, He then finds Him as his travelling companion. That is, he enters His life-giving Presence, and as with Luke and Cleopas who were journeying to Emmaus, the words of the Lord Jesus are rekindled in his heart. Bearing the word of God alive within him, the priest fulfils his task with an incredible authenticity, which alone is lawful, and with which he is loaded on departing from the divine Presence. He does not lean on the authority conferred on him by the ordination according to the institutional priesthood. Then his own word, in the perspective of the word of God, becomes creative because it is a vehicle of Divine Revelation. When he utters it, he convinces and informs the hearts of his hearers with grace. He justifies the title 'Father' with which the faithful address him, because as a spiritual father he regenerates the people with his word. His ministry becomes a ministry of the word of God, so as to comfort the suffering souls of people. He fulfils the two great commandments because he loves God and man. He has a great reward from the Lord and is respected by His fellows.

'Let the elders that rule well be counted worthy of double honour, especially they who labour in the word and doctrine'[19].

Archimandrite Zacharias
Monastery of St John the Baptist
23.04.2012

Phil. 2: 3-5.
Rom. 14:15.
Cf. Hebr. 13:12.
Cf. Rom. 15:3.
Cf. II Tim. 2:8.
Cf. Hebr. 13:13.
Cf. Hebr. 13:14.
Hebr. 12:2.
Lk. 16:15.
Rom. 8:7.
I Tim. 5:17.

THE APOSTOLIC FATHERS

Archimandrite Vassilios Papavassiliou

The Apostolic Fathers are those ecclesiastical authors and teachers who lived in the Apostolic era (1st – 2nd centuries A.D.) and served the Church during and after the lifetime of the Apostles. Some of them were disciples of the Apostles, others were even ordained by an Apostle. Here we shall briefly examine some of the most significant texts from this apostolic period: The 1st Epistle of St Clement of Rome, the Didache of the Twelve Apostles, and the Epistles of St Ignatius of Antioch.

St Clement of Rome

According to the Church historian, Eusebius, Clement was bishop of Rome between 92 and 101 A.D. There are, however, differences of opinion amongst the Fathers about who his predecessors were. Ireneus refers to him as Rome's third bishop, after Linus and Anecletus. Tertullian refers to him as its first bishop, and claims that he was ordained by St Peter himself. Epiphanius also claims he was the first bishop of Rome, but states that he gave up his position to Linus, and returned to his post after Anecletus. Origen believes that St Clement of Rome is the same Clement mentioned by St Paul in his Epistle to the Philippians:

"And I ask you, my true companion, help these women since they have contended at my side in the cause of the gospel, along with Clement and the rest of my co-workers, whose names are in the book of life". (4:3)

An epistle by St Clement has come down to us, known as The Epistle or Letter of 1 Clement to the Corinthians. This letter was sent from the Church in Rome to the Church in Corinth. The purpose of the letter is clear. There has been a division in the church in Corinth, a "vile and profane faction that is alien and foreign to God's chosen people" (1:1), in which the priests of the church have been forcibly deposed from their office and others have taken their place (3:2-4). This is an altogether unacceptable arrangement: "It is shameful... exceedingly shameful and unworthy of your conduct in Christ, that the most secure and ancient church of the Corinthians is reported to have created a faction against its presbyters, at the instigation of one or two persons" (47: 6). Clement urges the congregation to remove the new leaders and reinstate the old.

At the core of the letter's argument against the Corinthian usurpers lies one of the earliest expressions of the notion of 'apostolic succession', which came to play such a significant role in the theological controversies of the second century. According to this teaching, the original leaders of the Christian churches had been appointed by the apostles, who were themselves chosen by Christ, who was sent from God. Anyone who deposes these leaders, therefore, is in direct rebellion against God himself (chaps 42-44). St Clement no doubt had in mind the words of Christ to the Apostles: 'whoever accepts you accepts me, and whoever accepts me accepts the one who sent me' (Matthew 10:40, John 13:20). Clement is making a similar case, stating that whoever accepts those clergy whom the apostles ordained accepts the apostles, and whoever accepts the apostles accepts Christ.

The letter provides several hints as to the time of its composition. It indicates that there were still church leaders throughout the Christian world who had been hand-picked by the apostles (chap. 44), and yet the Corinthian church is called 'ancient' (chap. 47). Moreover, Peter and Paul are said here to have been martyred in Rome in 'our own generation' (chap. 5; they are generally thought to have been executed under Nero around 64 A.D.), and hostilities against the Christians have recently been renewed. These various hints suggest that the book was written near the end of the first century, possibly around 95 A.D., during the reign of the Emperor Domitian.

The Didache

The Didache (literally 'Teaching') of the Twelve Apostles was discovered in 1873 in a monastery library in Constantinople. It has made a significant impact on the way in which scholars understand the social life and ritual practices of the early church. It is, in fact, the first "church manual" to have survived from early Christianity.

Despite the title, it was not written by the Apostles, but the book begins with the words: "The teaching of the Lord through the twelve apostles to the Nations". This is probably because the teachings of the book were believed

to have been handed on by word of mouth from the Apostles. The book was probably written towards the end of the 1st century, since it appears to be familiar with earlier Christian texts such as Matthew's gospel in the latter half of the first century, and since it appears to have been in wide circulation by 100 A.D. It was considered by some Church Fathers to be part of the New Testament. It was, however, eventually excluded from the New Testament Canon due to the fact that its author was unknown.

The first part of the book describes the "Two Paths of Life and Death". The Path of Life (chaps. 1-4) is paved with upright behaviour: the author's readers are to love one another, avoid evil desires, jealousy, and anger, give alms to the poor, obey God's commandments, and generally lead righteous lives. Many of these instructions reflect the teachings of Jesus from Matthew's Sermon on the Mount (e.g., praying for one's enemies, turning the other cheek, and going the extra mile). As might be expected, the Path of Death (chap. 5) involves the opposite sorts of behaviour: "murder, adultery, passion, sexual immorality, robbery", and various other transgressive activities.

The bulk of the rest of the book gives instructions for the ritual practices and social interactions of the Christian community (chaps. 7-15), including directions for how to perform baptisms (preferably in cold, running water), when to fast (every Wednesday and Friday), what and when to pray (the Lord's Prayer, three times a day), and how to celebrate the Eucharist (first giving thanks for the cup, then the bread). Near the end of these instructions the author addresses the problem of wandering "apostles", "teachers", and "prophets", of dubious moral character; evidently, some scoundrels had become itinerant Christian preachers simply for financial gain. The communities are to test the sincerity of these wandering ministers and to limit the length of their stay at the community's expense; moreover, the communities are to appoint leaders of their own to direct their affairs.

The book concludes with a kind of apocalyptic discourse, an exhortation to be prepared for the imminent end of the world, to be brought by "the Lord coming on the clouds of heaven" (16:7).

The bulk of the text (chapters 7 to 15) regarding the rites of the Church is of particular interest, because it reveals some of the most ancient Christian traditions still preserved in the Orthodox Church today.

Chapter 7 reads: "With respect to baptism, baptise as follows. Having said all these things in advance, baptise (immerse) in the name of the Father and of the Son and of the Holy Spirit, in running water. But if you do not have running water, baptise in some other water. And if you cannot baptise in cold water, use warm. But if you have neither, pour water over the head three times in the name of the Father and of the Son and of the Holy Spirit. But both the one baptising and the one being baptised should fast before baptism, along with some others if they can. But command the one being baptised to fast one or two days in advance".

Already before the end of the 1st century, the Church was baptising by immersion in water in the name of the Father, Son and Holy Spirit, as it still does today, and if immersion was not possible, water was to be poured over the head in the name of the Trinity. "Running water" here probably refers to something like a river. It was not long, however, before it became the norm for baptism to be held in the Church with a baptismal font. We also see here the principal of fasting before baptism - a practice that is still observed for adult baptism in the Church today. We also see here the principle of instruction, or catechism, before baptism: "Having said all of these things in advance, baptise..."

Chapter 8 reveals another ancient practice that is still kept in the Orthodox Church, that of fasting on Wednesdays and Fridays: "And do not keep your fasts with the hypocrites (that is, the Pharisees). For they fast on Monday and Thursday; but you should fast on Wednesday and Friday". The choice of these days was not, of course, only for the Christians to differentiate themselves from the Pharisees, but also because Wednesday is the day of Christ's betrayal and Friday the day of His crucifixion.

Chatper 9 speaks of the Eucharist, or Liturgy: "And with respect to the thanksgiving meal (literally Eucharist) you shall give thanks as follows. First with respect to the cup: "We give thanks, our Father, for the holy vine of David, your child, which you made known to us through Jesus your child. To you be the glory forever". And with respect to the fragment of bread: "We give you thanks, our Father, for the life and knowledge that you made known to us through Jesus your child. To you be the glory forever. As this fragment of bread was scattered upon the mountains and was gathered together from the ends of the earth into your kingdom. For the glory and the power are yours through Jesus Christ forever."

Chapter 9 goes on to warn the clergy to not give Communion to anyone who is not a baptised member of the Church:

"But let no one eat or drink from your thanksgiving meal unless they have been baptised in the name of the Lord. For also the Lord has said about this, "Do not give what is holy to the dogs".

Chapter 14 illustrates that the holy day for the early Christians and the main day for the Eucharistic celebration was Sunday: "On the Lord's day (Kyriaki - Sunday), when you gather together, break bread and give thanks after you have confessed your unlawful deeds, that your

sacrifice may be pure."*

We find this also in a fuller description of the Divine Liturgy written some 50 years later by St Justin Martyr:

"On the day called Sunday there is a meeting in one place of those who live in the cities or the country, and the memoirs of the apostles or the writings of the prophets are read as long as time permits. When the reader has finished, the president in a discourse urges and invites us to the imitation of these noble things. Then we all stand up together and offer prayers... and when we have finished the prayer, bread is brought, and wine and water."

Chapter 15 refers to the ministry of bishops and deacons. "And so, elect for yourselves bishops and deacons who are worthy of the Lord, gentle men who are not fond of money, who are true and approved. For these also conduct the ministry of the prophets and teachers among you. And so, do not disregard them. For these are the ones who have found honour among you, along with the prophets and teachers".

St Ignatius of Antioch

According to Eusebius, Ignatius was Bishop of Antioch between 70 and 107 A.D. Origen claims that he was the successor of the Apostle Paul. St John Chrysostom states that St Ignatius was a companion of the Apostles, while another historical source (the Martyrologion) states that he was a disciple of St John the Apostle and Evangelist. Eusebius says the same, adding that Papius and Polycarp (two other Apostolic Fathers) were also, with St Ignatius, disciples of St John. Whatever the case, we know that Ignatius knew the Apostles personally.

Ignatius refers to himself as "Bishop of Syria", that is, Antioch, but the honour and esteem in which he was held by Christians everywhere he went shows that his influence exceeded the boundaries of his jurisdiction. He appears to have been a very active bishop from the time he took office in 70 A.D. until his martyrdom somewhere around 113 A.D.

Ignatius was one of the first Christians known to have been executed on order of the Roman authorities. He was arrested in Antioch after 107, and his arrest coincides with the severe persecution of Christians in Asia Minor in 112. He was sentenced to death, and the emperor Trajan decreed that he should be taken to Rome to be fed to the lions, probably because he wanted to put on a good show at the Colosseum, but also because he wanted to make a public example of such an important Christian bishop.

It was during his journey from Antioch to Rome where he was to be martyred that St Ignatius wrote seven epistles which have come down to us.

One of the most significant aspects of Ignatius' epistles, from both a theological and historical perspective, is that they provide us with some of the earliest evidence of Church hierarchy and one of the most ancient notions of Orthodox ecclesiology, particularly in regard to the importance and role of the bishop as the centre of Christian unity.

In his epistle to the Ephesians, Ignatius is concerned that the Ephesian Christians live in harmony with one another and, especially, with their bishop. They are "to run together in harmony with the mind of the bishop" (4:1) and to "be eager not to oppose the bishop so as to be subject to God" (5:3).

His epistle to the Magnesians similarly stresses the need for the members of the church to live in harmony with one another and with their bishop. In particular, he is concerned that the Magnesian Christians not look down upon their bishop for his youthfulness (3:1). They are to "render him all due respect" (3:1), they are to "be submissive" to him (13:2), they are to allow him to preside "in the place of God" (6:1). Under the bishop are the priests (presbyters), whom Ignatius insists are to be respected as the apostles themselves (6:1).

In his epistle to the Trallians, Ignatius urges the Trallians "not to engage in any activity apart from the bishop" (2:2) who is the "image of the Father" (3:1) and to "be subject also to the presbyters as to the apostles of Jesus Christ" (2:2). He suggests that "the one who does anything apart from the bishop, the presbyters, and the deacons is not pure in conscience" (7:2).

We find a similar theme in his epistle to the Philadelphians, stating that the church needs to be united behind the bishop. It appears that while among them, Ignatius had seen divisions. At the time, he claims, he tried to resolve the problems, "acting on my own accord as a person set on unity" (8:1). The divisions, he believed, had a simple solution: "I cried out while among you, speaking in a great voice, "Pay heed to the bishop and the priests and the deacons" (7:1). He urged the community to "do nothing apart from the bishop; keep your flesh as the temple of God; love unity; flee divisions" (7:2).

And again, the theme of the bishop arises in his Letter to Polycarp. After the first five chapters, which are addressed to Polycarp, the bishop of Smyrna, the letter shifts to address the community at large; it was evidently meant to be read, therefore, to the entire congregation. Members of the community are urged to heed the bishop,

to be united with one another, and to continue the good fight of the faith (6:1-2).

The theme of St Ignatius' Epistle to the Smyrneans is rather different. Ignatius is concerned with the rise of heretical beliefs, particularly docetism. Some were claiming that Jesus' passion was only a sham - that is, that Jesus was not an actual flesh-and-blood human being who really suffered (2:1). Ignatius denies that such persons are "believers" (2:1) and warns his readers not even to meet and talk with them (4:1). In opposition to their views, Ignatius insists that Jesus was "truly born" (1:1) and was "truly nailed for us in the flesh" (1:2), he "truly suffered" and "truly raised himself" (2:1). Even after his resurrection he was "in the flesh" (3:1), as evidenced by the fact that his disciples touched him and saw him eat and drink (3:2-3).

Ignatius' Epistle to the Romans is unique among the seven writings that survive from his hand. It is not addressed to a church that had sent delegates to support him en route to his martyrdom or to a church where he stayed, as are the other epistles. It is sent instead to the Christians of Rome, his destination. The letter has one overarching purpose: to persuade these Christians not to interfere with Ignatius' approaching martyrdom. Ignatius is bound for the ampitheatre, where he will be thrown to the wild beasts; he pleads with the Roman Christians not to hinder the proceedings. In St Ignatius' own words: "I am willingly dying for God, unless you hinder me. I urge you, do not become an untimely kindness to me. Allow me to be bread for the wild beasts; through them I am able to attain to God. I am the wheat of God and am ground by the teeth of the wild beasts, that I may be found to be the pure bread of Christ" (4:1-2). "May I have the full pleasure of the wild beasts prepared for me... I will coax them to devour me quickly... And even if they do not wish to do so willingly, I will force them to it... Fire and cross and packs of wild beasts, cuttings and being torn apart, the scattering of bones, the mangling of limbs, the grinding of the whole body, the evil torments of the devil - let them come upon me, that I may attain to Jesus Christ" (5:2-3). The reason for Ignatius' passionate longing for death is reasonably clear. Ignatius claims to have no desire to live in this world (7:3); he wants to leave it so that he can "attain to God" (4:1). Moreover, just as Christ suffered a violent death, so must he, if he wants "truly to be a disciple of Jesus Christ" (4:2). Only then will he "be an imitator of the suffering of my God" (6:3). In particular, Ignatius appears concerned that his nerves may fail him when he actually arrives in Rome. And so he beseeches the Christian community there in advance to not to intervene on his behalf (1:2), "even if I urge you otherwise when I arrive" (7:2).

The memory of St Ignatius is celebrated in the Orthodox Church on 20th December. He is known in the Church as St Ignatius the God-bearer (Theophoros), the reason being that he always carried the name of the living God in his heart and on his lips. According to a pious tradition, the lions which tore him to pieces in the Colosseum did not devour his heart, and it is said that the name of Christ was seen to be inscribed upon it. Another tradition states that Jesus Christ Himself bore Ignatius in his arms when he was an infant. In Matthew's gospel we read that on a day when the Lord was teaching His disciples humility, Christ took a child and set it among them, saying, "Whoever shall humble himself as this little child, the same is greatest in the Kingdom of Heaven" (Matt. 14:4), and this child was St Ignatius. Another tradition states that St Ignatius was the first to introduce antiphonal singing into the Church, in which two choirs alternate, and it is said that this way of singing was revealed to St Ignatius by angels.

But even if we dismiss or leave aside these various traditions and legends about St Ignatius, the historical evidence alone shows him to be one of the most remarkable figures of Church history, a companion of Christ's Apostles, possibly a disciple of St John the Evangelist, possibly the successor of St Paul, but undoubtedly one of the greatest Fathers and Saints of the Church.

* Here I feel I should guard against a misunderstanding. The author is not referring to the Sacrament of Confession. Indeed, this is most unlikely, considering that Christians then were permitted only one such Confession in their lifetime. The second century Christian work, 'The Shepherd of Hermas', informs us that only one Confession was permitted after baptism: "Whoever is tempted by the devil and sins after that great and reverent calling (baptism) has one repentance (confession). But if he should sin and repent repeatedly it is of no benefit to him". It is far more likely that the author of the Didache has in mind something like what St James refers to in his Epistle: "Confess your sins to each other and pray for each other so that you may be healed" (James 5:16)

HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS' DIARY

MAY

1. At midday, His Eminence Archbishop Gregorios entertained Georghios Arghyris to lunch.
2. In the afternoon, he received Miss Phrini Michael.
3. During the morning, he received Father Andreas Pittas and Antonios Gherolemou (who was accompanied by Archimandrite Georghios Karvounis). In the afternoon, he left London's Heathrow Airport for Cyprus.
4. In the morning, he was received by Georghios Demosthenous, Minister of Education & Culture of the Republic of Cyprus.
5. During the day, he visited his sister, Heleni, at the Archimandrite Konstantinos Lefkosiatis' St. Nectarius Foundation – St. Philotheï Sisterhood in a suburb of Nicosia.
6. In the morning, he presided at the Divine Liturgy and preached the Word of God at the new church of St. Nicholas in Engomi. In the afternoon, he blessed the marriage of Theocharis S. Theocharous and Androula Michael, at the church of St. Menas at Gheri near Nicosia.
7. He returned from Cyprus in the afternoon.
8. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. John the Theologian in Hackney, being entertained to lunch afterwards by the Community.
9. In the morning, he received Father James Kennedy. At midday, he entertained participants in the Orthodox-Lutheran Dialogue (held in London from 5th to 10th May) to lunch. In the afternoon, he received Doros Partasides & Elias Epiphaniou. In the evening, he was present at the Europe Day Concert, given at St. John's Smith Square by the European Union Baroque Orchestra.
10. In the morning, he presided at a meeting of the Pan-Orthodox Assembly, held on the premises of the Community of St. Barnabas in Wood Green, afterwards entertaining the participants to lunch (together with those who had taken part in the Orthodox-Lutheran Dialogue and who had yet to depart). In the afternoon, he received Steven Smith, Mrs. Kate Maggliocco, Dr. Andreas Andreou, Kypros Nicholas & Miss Paula Antoniou.
11. During the morning, he received Dr. Constantinos Mammas, Protopresbyter Kyprianos Constantinidis, Professor Gavriil Panaghi, and Alexandros Pelopidas (whom he also entertained to lunch).
12. In the morning, he received Mrs. Litsa Pantelidou. In the evening, he was a guest at the Association of Greek Bankers' Dinner at Claridges.
13. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Demetrius in Edmonton, being entertained to lunch by the Community afterwards.
14. He received Lavrentios & Eugenia Spanos & Anastasios & Iphighenia Diplaros in the morning and Kyriakos Papasavva in the afternoon.
15. In the morning, he received Miss Valeria Kosymova. At midday, he was a guest at the 21st Annual Property Awards Lunch ('The Props'), held at the London Hilton on Park Lane, at which Christos Lazari was given a Lifetime Achievement Award. In the afternoon, he received Mrs. Philomila Georghiadou & her son, Kyrillos-Nikolaos Georghiadis-Adesina. In the evening, he presided at a meeting of the Secretariat of E.F.E.P.E..
16. He received Georghios Georghiou, Consul-General of Cyprus, and Father Savvas-David Vasileiadis during the morning and Christos Christou; Alexandros Komninos & his fiancée, Georghia Zoumboulidou; and Loïzos Loïzou during the afternoon.
17. At midday, he entertained Nikolaos & Soteria Karaphyllidis to lunch. During the afternoon, he received Dr. Nicholas Bamford and was interviewed by Paul Moss of the BBC's "The World Tonight". He later left by train for Plymouth, at the station of which he was met by Mesdames Persephonë Hadjiyianni & Helle N. Habib. He was entertained to supper by Christophoros Hadjiyiannis.
18. In the morning, he received Protopresbyter Gregorios-Palamas Carpenter. Later, he visited the city's Nuffield Hospital. At midday, he was entertained to lunch at Morgan's Restaurant. He returned from Plymouth in the afternoon.
19. In the evening, he was a guest at a celebratory dinner held at the Royal National Hotel to mark the 100th anniversary of the opening of the Anglican church of St. Martin of Tours in Lower Edmonton, which today houses the Greek Orthodox Community of St. Demetrius (which was celebrating the 40th anniversary of its foundation).
20. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Charalampes in East Hyde (Luton), being entertained to lunch at the home of Pavlos Toumazou afterwards.
21. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Constantine & Helen in Upper Norwood (Croydon) on the occasion of its title feast, being entertained to lunch by the Community afterwards.
22. In the afternoon, he received Menas Hatjichristou. In the evening, he was a guest at the Woolf Institute Celebratory Dinner honouring the Chief Rabbi, Lord Sacks, and his contribution to the Faiths and marking the achievements of The Woolf Institute, held at Middle Temple Hall.
23. In the early afternoon, he was present at a meeting of the executive of London Church Leaders, held at the Methodist Westminster Central Hall. Returning to Thyateira House, he received Marios Minaïdis & Demetrios Markou. In the evening, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green.
24. In the morning, he presided at the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater and preached the Word of God. At midday, he received Andreas Chambis & Miss Konstantina Alexandrou.
25. During the morning, he received Ioannis Kaponis and Nikolaos Pavlidakis. In the late afternoon, he was present at the installation of the new Dean of St. Paul's, the Very Revd. David Ison, held at the Anglican Cathedral in the City. Later, he visited Mrs. Vassiliki Panou, a patient at the Hammersmith Hospital. He was entertained to supper by Faze Galy at the 'Il Gusto' restaurant in Paddington.
26. In the morning, he received Miss Christina Siati & her fiancé, Michael Conyers.
27. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater, following which he presided at a Memorial Service for Ioannis Kontoghiannis. In the evening, he was a guest at the annual Dinner & Dance of the Christian Brotherhood of St. Ambrosios (UK), held at the Emerald Suite in New Southgate.
28. During the morning, he received Father Iulian Agache and Pantelis Demosthenous.
29. In the morning, he presided at a meeting of the London-based hierarchy of the Archdiocese, afterwards entertaining them to lunch. In the afternoon, he received Loïzos Loïzou.
30. He received Mrs. Marina K. Metti and Andreas Ioannou during the morning and Metropolitan Kallistos of Diokleia in the afternoon. In the evening, he was a guest at a birthday celebration for Mrs. Maria Antipa, held at the Antipa Gallery in Knightsbridge and during the course of which he conferred on her the Cross of the 75th anniversary of the Archdiocese of Thyateira.
31. In the morning, he received Archimandrite Tychikos Vryonis (who was accompanied by Pantelis Demosthenous). At midday, he entertained Metropolitan Tarassios of Buenos Aires to lunch. During the afternoon, he received Archimandrite Christodoulos Persopoulos and Father Demetrios Kontolidis.

JUNE

1. In the morning, he received Georghios & Varvara Kambouridis. In the evening, he presided at Memorial Services in the Chapel of the Archdiocese.
2. In the evening, he was a guest at the Cypriot Football League's annual Presentation Dance, held at the Cypriot Community Centre in Wood Green.
3. At morning, he celebrated the Divine Liturgy – concelebrating with Metropolitan Tarassios of Buenos Aires - at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater, following which he presided at a Te Deum commemorating the 60th Anniversary of the Accession of Her Majesty The Queen and at Kneeling Vespers. In continuation, he was entertained to lunch by the Cathedral's committee at the Lancaster London's Island Grill.
4. In the morning, he presided at the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater and preached the Word of God. Returning to Thyateira House, he received Archimandrite Tychikos Vryonis & Pantelis Demosthenous (whom he entertained to lunch).
5. In the morning, he was present at the Service of Thanksgiving marking the sixtieth anniversary of the Accession of Her Majesty The Queen, held at St. Paul's Cathedral in the City of London. In the evening, he left on pilgrimage for Greece (as a member of a party organized by the church of the Holy Apostles in Brookman's Park, Hatfield), flying overnight from Heathrow Airport to Athens.
6. Following their arrival in Greece, he and his companions travelled to Loutraki, where they visited the nearby monastery of St. Patapius and were received by the local Metropolitan, Dionysios. After a stop at the Corinth Canal, they followed in the steps of St. Paul in Corinth under the guidance of Metropolitan Dionysios, who conducted them around the Cathedral, the Tribunal of Gallion (see Acts 18 : 12), the archaeological site of Ancient Corinth and the shrine church of the Holy Unmercenaries there (to which the diocesan conference centre is attached). From Corinth, they travelled to Kalavryta to visit the Monastery of the Great Cave (where he was conducted around by the brethren). They were entertained to lunch at the Kallimanopouleion

Foundation; and after the meal, they visited the Holy Lavra (being received by the abbot, Archimandrite Evsevios Spanos). They spent the night in Patras.

7. In the morning, he and his companions visited the shrine church of St. Andrew the Apostle in Patras, before travelling via the Rio-Antirrio bridge to the Sacred City of Messolonghi, where they were received by Metropolitan Kosmas of Aetolia & Akarnania, who conducted them around the Garden of Heroes and showed them the cenotaph to Lord Byron that contains his heart. In continuation, he entertained them at a reception at the Seliveion Old People's Home in the city. From there, they passed through Arta, where they saw the town's famous bridge. In continuation, they travelled via Preveza to the monastery of the Prophet Elias in Heliovounia, where they were received by Metropolitan Meletios of Nikopolis & Preveza. Then, by way of Pargha and the remains of Ancient Nikopolis, they journeyed to Ioannina, where they spent the night.
8. He and his companions spent the day in Ioannina, visiting the Vrelli Waxwork Museum, the city's cathedral church and that of St. George the New Martyr, as well as the famous Lake with its island. In continuation, they visited the impressive Perama cave, before returning to Ioannina, where they again spent the night.
9. During the day, he and his companions visited the historic monastery of Molyvdoskepastos (situated of the Greek-Albanian frontier), where he was received by Metropolitan Andreas of Dryinoupolis, Poghonianë & Konitsa & the abbot, Theodoros Diamantis. Following this, they visited Konitsa (where they were entertained to lunch by Metropolitan Andreas at a restaurant outside the town), the Zagharohoria & the scenic Voïdomatis River, Monodendri (birthplace of Manthos & Georghios Rizaris, benefactors of the Hellenic State), Kipoi and Papingos Zaghoriou, again spending the night in Ioannina.
10. In the early morning, he and his companions crossed into Albania via the frontier post of Kakavia (Kakavijë) and travelled to Arghyrokastron (Gjirokastër), where he concelebrated the Divine Liturgy with Metropolitan Demetrios of Arghyrokastron at the church of the Mother of God (being entertained to lunch by Metropolitan Demetrios on the premises of a school beside the church). Later, he visited places associated with the Helleno-Italian War of 1940-41 – in particular, a cemetery in which are buried those who died in a local hospital at this time and whose bones were kept hidden until recently, and where there is a newly-built chapel. They spent the night in Hagioi Saranda (Sarandë).
11. In the morning, he and his companions returned to Greece, visiting the ecologically-important Lakes of Prespa (where they had lunch). Arriving in Kastorià (where they were to spend the night), they were received by Metropolitan Seraphim, who guided them around the Cathedral of the Dormition of the Mother of God. In continuation, Archbishop Gregorios presided at a Trisaghion in the courtyard of the Metropolis for Metropolitan Germanos Karavangelis (a hero of the Macedonian Struggle and metropolitan of Kastoria, 1900-08). He then visited the Byzantine church of the Holy Archangels, where he read a Trisaghion at the grave of the hero of the Macedonian Struggle, Pavlos Melas (1870-1904), and his wife, Natalia. They were entertained to dinner by Metropolitan Seraphim.
12. In the morning, he and his companions visited the Lake of Kastorià and the nearby monastery of Mavriotissa. In continuation, they visited the monastery of the Nativity of the Mother of God at Kleisoura, where they were received by the abbess, Eldress Ephraemia, and saw places sanctified by the newly-proclaimed saint of the Orthodox Church, Sophia the Ascetic (1883-1974). Following this, they travelled via Metsovo to the monastic complex of the Metéora, where they visited the monasteries of Roussanou and Haghios Stephanos. They spent the night in Kalambaka.
13. In the morning, he and his companions visited the cathedral of the Dormition of the Mother of God in Kalambaka, where they were received by Metropolitan Seraphim of Stagae and the Metéora and were shown the unique feature of the ambo (pulpit) situated in the centre of the church. They then travelled via Trikala to the monastery of Kormbovou in Langadià (where they were received by Metropolitan Alexios of Trikkë and the abbess, Theophylakti Tsakaghianni and venerated relics of St. Barnabas). From there, they returned to Athens, from the airport of which they flew to London - arriving in the late evening.
15. During the morning, he received Archimandrite Tychikos Vryonis (who was accompanied by Pantelis Demosthenous), Father Christodoulos Christodoulou and Andreas Avgoustis. In the evening, he was present at the 8th Magna Carta Lecture delivered at Royal Holloway by the Anglican archbishop of Canterbury, Dr. Rowan Williams, entitled "Sovereignty, Democracy, Justice: elements of a good society?", and was a guest at the Dinner given in continuation.
16. At midday, he blessed the marriage of Stavros Livanos and Mariela A. Tsavliri at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. In the evening, he attended the Reception & Dinner, held at the Grosvenor House.
17. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Barnabas in Wood Green, being entertained to lunch by the Community afterwards.
18. During the morning, he received Deacon Joseph Forbes, Savvas Patsalosavvis, and Archimandrite Athenagoras Athanassiou.
19. In the morning, he presided at the funeral of Efthymia K. Kalyviti at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. During the evening, he received Archimandrite Seraphim Papathanassiou, Protopresbyter Andreas Hadjisavvis & Father Pavlos Grigoriou and Lakis Theocharidis.
20. In the morning, he was present at 'A Moment of Prayer and Reflection with His Holiness The Dalai Lama', held at Westminster Abbey. During the afternoon, he received Archbishop Jonah of Washington, Metropolitan of All America & Canada for the O.C.A. (who was accompanied by Archpriest Stephen Platt) and Milen Mitkov. In the evening, he presided at a meeting of the Trust of the Archdiocese. Later, he had supper with Kypros Nicholas at the 'Il Gusto' restaurant in Paddington as guests of Faze Galy.
21. During the morning, he received Archimandrite Tychikos Vryonis (who was accompanied by Pantelis Demosthenous) and Emmanouil Alevroudis & Andreas Kolliopoulos. During the afternoon, he received Demetrios Antonakopoulos & Ioannis Kyriakidis and Protopresbyter Antonios Mutyaba Nkwanga (who was accompanied by Pantelis & Maria Makris, & their son Georghios).
22. He received Protopresbyter Georghios Zafeirakos in the morning and Protopresbyter Anastasios Salapatas in the afternoon.
23. In the morning, he was present at a gathering held at the Hellenic Centre and entitled "The Olympic Games 2012: From Olympia to London".
24. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Anthony & John the Baptist in Islington, on the occasion of one of its title feasts, being entertained to lunch by the Community afterwards.
25. In the morning, he received Archimandrite Tychikos Vryonis (who was accompanied by Pantelis Demosthenous). During the afternoon, he received Metropolitan Kallistos of Diokleia, Archimandrite Raphael Pavouris, Miss Ioanna Grinia and Constantinos Athanasopoulos. In the evening, he entertained the members of the Committee of the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater, its clergy and others to supper at Thyateira House.
26. During the morning, he received Archimandrite Tychikos Vryonis, Mrs. Shereen Kamal & her son Fuad, and Mrs. Vassoula Barron. In the late afternoon, he was present at the launch of the Department for International Development's 'Faith Partnership Principles', followed by a panel discussion on 'Faith, Poverty and Justice' and a reception, held at Lambeth Palace.
27. During the afternoon, he received Mr. Ioannis Kyriakidis and Protopresbyter Georghios Zapheirakos. In the evening, he presided at a meeting of the St. Nicholas' Educational Trust.
28. He received Miss Varvara Kambouridi in the morning and the clergy of the church of St. John the Baptist in Hornsey in the afternoon. In the evening, he was present at the launch by Mrs. Edmée Leventi of the book "My love, your Protection", by Lia Apostolidi-Pavlou, held at the Hellenic Centre.
29. In the morning, he presided at the Divine Liturgy and preached the Word of God at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green, being entertained to breakfast afterwards. At midday, he presided at the funeral of Themistoklis Drakou at the same Cathedral.
30. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Twelve Apostles in Brookman's Park (Hatfield) on the occasion of its title feast, being entertained to lunch by the Community afterwards. In the late afternoon, he was present at the inauguration of the 28th Annual Cyprus Wine Festival and Business Exhibition, held at Alexandra Palace's Great Hall. Later, he presided at Great Vespers at the church of Ss. Cosmas & Damian in Gospel Oak, being entertained to supper by the Community afterwards.

During the months of May and June,
His Eminence was represented by:

Bishop Athanasios of Tropaeou at the patronal feast of the Cathedral of All Saints in Camden Town (10/6), Anglican Evensong in Westminster Abbey & a Dinner given by the Nikaean Club in honour of Cardinal Kurt Koch (11/6), the 2012 Runciman Award ceremony (13/6), the Dinner & Dance organized by the women's section of DE.SY.UK (15/6);

Protopresbyter Andreas Hadjisavvi at a book presentation at the Cyprus Community Centre (1/6);

Oeconomos Nikolaos Vernezos & Dr. Nikitas Ghidopoulos at a lecture delivered at the Ashmolean Museum in Oxford (13/6); &

Deacon Meliton Oakes at the John Penrose Barron Memorial Lecture (13/6), the Churches' Legislation Advisory Service's A.G.M. (14/6), the Katie Lentakis Memorial Award Ceremony (18/6), the Investiture of the Apostolic Nuncio to the Court of St. James's as an Ecclesiastical Knight Grand Cross of the Sacred Military Constantinian Order of St. George (21/6).

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

του Διευθυντού της Σχολής Πρωτοπρεσβ. Ιωσήφ Παλιούρα

Με μεγάλη επιτυχία έγιναν και εφέτος οι Πτυχιακές και Προαγωγικές εξετάσεις της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς μας Αρχιεπισκοπής η οποία έκλεισε αισίως 26 χρόνια ζωής και παρουσίας στη Μεγάλη Βρετανία.

Οι εξετάσεις πραγματοποιήθηκαν την Παρασκευή 6η και το Σάββατο 7η Ιουλίου 2012, με εξεταστές τον Διευθυντή της Σχολής Πρωτοπρεσβύτερο Ιωσήφ Παλιούρα, την Διευθύντρια του Ελληνικού Γυμνασίου-Λυκείου του Λονδίνου κ. Σοφία Αλαγκιοζίδου και την Γραμματέα της Σχολής κ. Γεωργία Λαζάρου.

Σε σύνολο πλέον των 100 εγγεγραμμένων μαθητών, εξετάστηκαν 70 μαθητές οι οποίοι στην πλειοψηφία τους αρίστευσαν. Εφέτος μεταξύ των μαθητών δώσαμε και 6 Πτυχία Ιεροψάλτου.

Σε μία πλούσια τελετή το Σάββατο το βράδυ της 7ης Ιουλίου 2012 ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγόριος μαζί με τους φιλοξενουμένους μας, τον Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Τροπαίου κ. Αθανάσιο, τον Δημοτικό Σύμβουλο της περιοχής Barnet του Λονδίνου κ. Πάρη Λεβέντη, και την Διευθύντρια του Ελληνικού Γυμνασίου-Λυκείου του Λονδίνου κ. Σοφία Αλαγκιοζίδου, παρέδωσαν τα Πτυχία και τα Ενδεικτικά στους μαθητές της Σχολής μας.

Συγχαρητήρια σε όλους τους μαθητές και μαθήτριες της Σχολής και ιδιαίτερα στο διδακτικό προσωπικό Αρχ. Χρυσόστομο Μιχαηλίδη, Γεωργία Λαζάρου, Παναγιώτη Σταυρινίδη, Αλέξανδρο Προκοπίου, Δημήτριο Σκρέκα, Κυριάκο Σωφρονίου, και Δήμητρα Bryon, που με πολύ μεράκι και ζήλο δίδαξαν και σε αυτό το σχολικό έτος.

Ευχαριστίες και συγχαρητήρια ανήκουν και στην επιτροπή της Σχολής μας που όλοι τους δίνουν τον εαυτό τους πραγματικά καθημερινά για να έχουμε πάντα επιτυχίες σε όλες τις εκδηλώσεις μας. Ιδιαίτερα στους Σκεύη Γεωργίου, Έλενα Journet, Παναγιώτη Δημητρίου και Λουκά Δημοσθένους.

Ευχαριστούμε την Κοινότητα Αποστόλου Βαρνάβα μέσω του Θεοφιλεστάτου Επισκόπου της κ. Αθανασίου, για την δωρεάν παραχώρηση των χώρων διδασκαλίας.

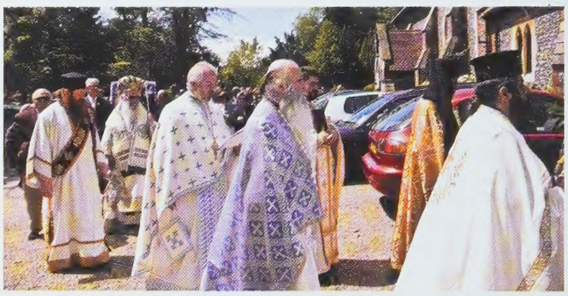
Η νέα μας Σχολική Χρονιά θα ξεκινήσει με εγγραφές από την Δευτέρα 10/9/2012, και ο επίσημος Αγιασμός θα γίνει την Δευτέρα 1/10/2012 και ώρα 7μμ στο χωλ της Παναγίας στο Wood Green από τον Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπό μας κ. Γρηγόριο.

Εύχομαι καλό καλοκαίρι και καλές διακοπές σε όλους και ξεκούραστοι να επιστρέψουμε και πάλι στο ιερό μας καθήκον, από τον Σεπτέμβριο.

ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ ΑΓΙΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Έγιναν με την πρέπουσα επισημότητα οι Ετήσιοι Πανηγυρικοί Εορτασμοί των Προστατών της Κοινότητάς μας Αγίων Δώδεκα Αποστόλων στις 29 και 30 Ιουνίου καθώς και την 1 Ιουλίου 2012.

Στους εορτασμούς παρευρέθηκαν ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγόριος και οι Θεοφιλέστατοι Επίσκοποι Κυανέων κ. Χρυσόστομος και Τροπαίου κ. Αθανάσιος.

Μαζί με του Ιεροψάλτες μας, την πανήγυρή μας κόσμησε με την παρουσία του ο Ιεροψάλτης Άγγελος Αχτινούδης, που ήρθε ειδικά από την Θεσσαλονίκη.

Οι Κυρίες της Αδελφότητας, αλλά και το Διοικητικό Συμβούλιο δεξιώθηκαν όλους τους καλεσμένους με διάφορα εδέσματα και σουβλάκια.

Εκ μέρους της Κοινότητας
Ο Ιερατικώς Προϊστάμενος του Ναού
Πρωτοπρεσβύτερος Ιωσήφ Παλιούρας